

1981/82:150

Måndagen den 17 maj

Kl. 11.00

Förhandlingarna leddes av andre vice talmannen.

1 § Justerades protokollet för den 7 innevarande månad.

2 § Andre vice talmannen meddelade att Gösta Andersson (c) denna dag återtagit sin plats i kammaren, varigenom Åke Svenssons uppdrag som ersättare upphört.

3 § Svar på interpellation 1981/82:173 om åtgärder mot arbetslösheten i Skaraborgs län

Anf. 1 Arbetsmarknadsministern INGEMAR ELIASSON:

Herr talman! Paul Jansson har frågat mig vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att möta arbetslösheten i Skaraborgs län, i vad mån regeringen är beredd att tillmötesgå de krav som en enhällig länsstyrelse i Skaraborgs län har riktat till regeringen i Länsrapport 1982 samt om man från regeringens sida är beredd att stimulera byggandet för att förbättra sysselsättningen bl. a. i Skaraborgs län.

Den djupa internationella lågkonjunkturen har skapat sysselsättningsproblem i hela västvärlden. Den svenska ekonomin är starkt beroende av utvecklingen i andra länder. Den internationella lågkonjunkturen har därför vållat stora problem också på den svenska arbetsmarknaden. Enligt de flesta bedömare kommer konjunkturen emellertid att förbättras mot slutet av året. Genom devalveringen och andra inslag i regeringens ekonomiska politik har svenskt näringslivs konkurrenskraft återställt till vad den var före första oljekrisen. Därmed ökar förutsättningarna för att en allmän konjunkturuppgång får genomslag på den svenska arbetsmarknaden.

I avvaktan på att efterfrågan på arbetskraft ökar har regeringen vid flera tillfällen under innevarande budgetår, liksom inför kommande budgetår, beslutat om omfattande tillskott till arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Resultatet av denna medvetna prioritering av kampen mot arbetslösheten är

Måndagen den
17 maj 1982

*Om åtgärder mot
arbetslösheten i
Skaraborgs län*

att Sverige har en långt lägre arbetslöshet än andra jämförbara länder.

I första hand tack vare de arbetsmarknadspolitiska insatserna och en säsongmässig förbättring kan vi nu se en minskning av arbetslösheten. Paul Jansson nämner i sin interpellation att 5 300 personer är öppet arbetslösa i Skaraborgs län. Den siffran har nu minskat med 800, eller med 15 %. Det är fortfarande en alltför hög arbetslöshet. Det är mot den bakgrunden som regeringen beslutat att anslå ytterligare 2 255 milj. kr. till ökade arbetsmarknadspolitiska insatser. Det betyder att ökade resurser också kommer att ställas till förfogande i Skaraborgs län för att man skall kunna intensifiera kampen mot arbetslösheten.

Paul Jansson frågar vidare i sin interpellation om regeringen är beredd att stimulera byggandet för att förbättra sysselsättningsläget i bl. a. Skaraborgs län. Svaret är ja. En stor del av de extra resurserna till arbetsmarknadspolitiska insatser är avsedda att stimulera verksamheten inom byggsektorn. 255 milj. kr. har avsatts för bidrag till ombyggnad av bostäder, lån till vissa reparationer och utvidgat stöd till kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. Vidare har 30 milj. kr. avsatts för byggande och upprustning av samlingslokaler. Regeringen har tidigare föreslagit att belåningen av småhus förbättras. 600 milj. kr. används för tidigareläggning av statliga investeringar. Och en icke obetydlig del av anslaget för beredskapsarbeten kommer att användas för bygg- och anläggningsinvesteringar. Medlen för tidigarelagda statliga investeringar har fördelats på län som kan bedömas få en mycket svag efterfrågan på arbetskraft inom byggsektorn. Skaraborgs län tillhör den gruppen. Medel har därför avsatts bl. a. för investeringar i järnvägsnätet och inom vägväsendet.

Vad slutligen avser frågan om återinförande av statsbidrag för byggande av gödselvårdsanläggningar vill jag efter samråd med jordbruksministern meddela att det f. n. inte är aktuellt att återinföra bidraget i Skaraborgs län. Stöd kan f. n. lämnas i form av statlig lånegaranti, om investeringen i en sådan anläggning är att betrakta som en rationaliseringsåtgärd.

Anf. 2 PAUL JANSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka arbetsmarknadsministern för svaret på min interpellation.

Det kanske kan tyckas att jag återkommer ganska ofta till frågan om sysselsättningen i Skaraborgs län, men det har sin naturliga förklaring i det förhållandet att problemen i vårt län numera är så stora på det här området.

Även om det finns vissa positiva drag – det skall jag erkänna – i arbetsmarknadsministerns svar, kan jag dess värre inte betrakta det som helt tillfredsställande.

Ingemar Eliasson hänvisar som vanligt till den djupa internationella lågkonjunkturen och de problem som den har skapat i hela västvärlden. Här finns naturligtvis samband – jag skall inte förneka detta på något sätt. Men arbetsmarknadsministern glömmer bort att de borgerliga regeringarnas politik här hemma starkt har bidragit till att försvåra problemen även på den

*Om åtgärder mot
arbetslösheten i
Skaraborgs län*

svenska arbetsmarknaden. Hög inflation och ett högt ränteläge tillsammans med enorma underskott i statens budget är naturligtvis inslag som hindrar en sund utveckling även på arbetsmarknaden.

Statens skulder är nu över 320 miljarder, varav 60 miljarder lånats utomlands. Utlandsupplåningen pågår nu i en takt av ca 2 miljarder i månaden. Det här är pengar, Ingemar Eliasson, som lånats till konsumtion och icke till investeringar och byggande för framtiden. Industriinvesteringarna har under de senaste åren rasat med över 30 %. Det kan ju inte leda till några nya jobb och en bättre produktion i vårt land. Därför vore det väldigt klädsamt om Ingemar Eliasson ville erkänna att regeringen har ett ansvar för den utvecklingen och inte skylla den på andra företeelser i omvärlden.

Sedan kommer arbetsmarknadsministern tillbaka till det vanliga resonemanget, som går ut på att Sverige har en låg arbetslöshet i jämförelse med andra länder. Ja, gå hem till de 1 500 ungdomarna i Skaraborgs län och säg att jämfört med Tyskland, Danmark, England osv. har vi det bra här med sysselsättningen! Det är ju de 1 500 arbetslösa ungdomarna i Skaraborgs län inte hjälpta med. Eller gå ut på Sergels torg och säg till de arbetslösa ungdomarna att det är värre på andra håll – vi har det bättre i Sverige! Inte blir de tröstade. Det är ju här och nu som problemen finns. Då finns det anledning att med kraft ta tag i dessa problem.

Sedan säger arbetsmarknadsministern att konjunkturen enligt de flesta bedömare kommer att förbättras mot slutet av året. Man får sätta frågetecken när det gäller det påståendet, därför att regeringens egna långtidsutredare har en annan uppfattning bl. a. på den punkten. Industrieförbundet gick nyligen ut och förklarade att man för sin del räknade med att ytterligare 20 000 jobb kommer att försvinna inom industrin den närmaste tiden. Det vore intressant att få en kommentar från arbetsmarknadsministern på den här punkten.

För att sedan återgå till de frågor som jag ställt när det gäller sysselsättningen i Skaraborgs län noterar jag med tillfredsställelse att arbetsmarknadsministern tydligen – om jag får uttrycka mig så – läst på litet bättre än tidigare då det gäller problemen i länet. När jag väckte interpellationen den 21 april beräknade länsarbetsnämnden att 5 300 personer var öppet arbetslösa. Som arbetsmarknadsministern mycket riktigt påpekade i svaret har den siffran minskat, och f.n. går 4 598 personer öppet arbetslösa i Skaraborgs län.

Ingemar Eliasson medger att detta fortfarande är en för hög arbetslöshet. Vi skall dessutom komma ihåg att den tillfälliga förbättring som inträffat de senaste månaderna är av säsongmässig karaktär. Om någon månad slutar skolorna, och då kommer en ny kull ungdomar ut från sin utbildning och vill ha ett jobb. I augusti muckar många ungdomar från sin första värnplikts-tjänstgöring efter att ha tjänat nationen det senaste året under knappa ekonomiska omständigheter. De vill ha ett jobb, de vill tjäna pengar och börja bygga upp sin ekonomi. Samhället skulle dåligt tacka dessa ungdomar för deras uppföringar om de skulle hänvisas till arbetslöshetskön. Samtidigt sker en säsongmässig nedtrappning av beredskapsarbeten och arbetsmark-

Måndagen den
17 maj 1982

*Om åtgärder mot
arbetslösheten i
Skaraborgs län*

nadsutbildning, vilket kommer att medföra en ökad öppen arbetslöshet i Skaraborgs län.

Då hänvisar arbetsmarknadsministern till att regeringen satsar ytterligare 2,2 miljarder på ökade arbetsmarknadspolitiska insatser. Detta skulle innebära att även Skaraborgs län skulle få mera pengar till kampen mot arbetslöshet, och det är i och för sig tacknämligt. Men jag vill erinra Ingemar Eliasson om att det regeringen nu satsar bara är hälften av vad AMS anser sig behöva för att förhindra en ytterligare ökning av arbetslösheten i landet. Detta måste också betyda att länsarbetsnämnden i Skaraborgs län inte heller kan räkna med att få mer än hälften av vad man anser sig behöva för att förhindra en ökad arbetslöshet, särskilt under andra halvåret 1982.

Trots de tillfälliga förbättringar som har registrerats vid de senaste mätningarna är det fortfarande 8 000 personer som står utanför den reguljära arbetsmarknaden i Skaraborgs län, om man räknar samman de öppet arbetslösa och dem som har beredskapsarbeten eller går i AMS-utbildning.

Som jag tidigare framhållit i min interpellation kan man dessutom räkna med en betydande dold arbetslöshet, särskilt bland kvinnor, som i den nuvarande kärva situationen inte ens finner det meningsfullt att söka ett arbete, som det nu ser ut. Vissa kommuner har speciella problem, bl. a. min hemkommun Töreboda, som har hög kvinnoarbetslöshet och därvid en dold arbetslöshet.

När det gäller min fråga huruvida regeringen är beredd att stimulera byggandet för att förbättra sysselsättningen i länet svarar arbetsmarknadsministern obetingat ja, och det är bra. Det är på tiden att regeringen äntligen får upp ögonen för byggandets betydelse för sysselsättningen. Man räknar faktiskt med att varje byggnadsarbetare som finns i produktion ger jobb åt fyra fem andra anställda inom olika sektorer i näringslivet och industrin.

Vi har från socialdemokratiskt håll under de senaste åren vid upprepade tillfällen krävt en ökad satsning på investeringar och byggande för framtiden. Detta har emellertid regeringen avvisat i sin allmänna spariver, och det är utomordentligt olyckligt. Jag skulle vilja fråga arbetsmarknadsministern om han inte nu ångrar sin och regeringens tidigare negativa inställning härvidlag. Är det inte så att man från mittenpartiernas sida har betalat ett alltför högt pris på denna punkt för enigheten med moderaterna?

Det som nu görs från regeringens sida beträffande byggandet är bra, men jag menar att det har kommit för sent och är för litet. Det borde kunna satsas mer på detta område.

Låt mig belysa detta med ett enda exempel. Enligt regeringsförslaget får vi äntligen medel till Skaraborgs län för att bygga en bro över Göta kanal vid Brosundet i Karlsborgs kommun. Detta har vi socialdemokrater föreslagit här i riksdagen de senaste tre åren, men det förslaget har röstats ned. För bara några månader sedan röstades detta förslag ned i riksdagen med en rösts övervikt av den borgerliga majoriteten. Man frågar sig, Ingemar Eliasson: Varför denna tjurighet, när regeringen nu ändå har kommit fram till att detta är en vettig satsning och nu medger detta bygge? Det borde ha kunnat ske

långt tidigare.

Som bilaga till min interpellation har jag lagt den kravlista som en enhällig länsstyrelse i Skaraborgs län framlagt för regeringen i samband med avlämnandet av Länsrapport 1982. Arbetsmarknadsministern har tyvärr berört denna bara på en enda punkt, och det är när han säger att han efter samråd med jordbruksministern inte anser det vara aktuellt att återinföra statsbidraget för byggandet av gödselvårdsanläggningar i Skaraborgs län. Herr talman! Om jag får uttrycka mig så, är detta en liten "skitdetalj" i det stora sammanhanget. Men jag förmodar att arbetsmarknadsministern anser att han med den övriga texten i interpellationssvaret har gett besked till länsstyrelsen i detta avseende. Jag skulle emellertid vilja ha ytterligare ett förtydligande på den punkten, eftersom jag har svårt att se hur regeringen, med det man nu har föreslagit, skall ha någon chans att förhindra en ökad arbetslöshet såväl i Skaraborgs län som i landet i dess helhet.

Nu är det dessutom så – och jag tror säkert att Ingemar Eliasson känner till det – att det är oerhört dyrt med arbetslöshet. Den är minsann inte gratis. Gjorda beräkningar visar att statens kostnader för arbetslösheten nu rör sig om närmare 1 miljard kronor i månaden. Det handlar alltså om 10 miljarder kronor på ett år. Bara i Skaraborgs län är de statliga kostnaderna för arbetslösheten ca 35 miljoner i månaden.

Nu har ju regeringen dessutom aviserat ett nytt s.k. sparpaket. Dess innehåll är visserligen ännu hemligt – det skall vi tydligen inte få ta del av förrän efter valet – men det har sagts att det rör sig om en ytterligare besparing på i storleksordningen 10–12 miljarder i nästa budget. Får jag då fråga arbetsmarknadsministern: Hur skall ni klara att göra den stora besparingen, när ni redan nu har så stora kostnader, bl. a. för arbetslösheten i landet?

Anf. 3 Arbetsmarknadsministern INGEMAR ELIASSON:

Herr talman! Aviseringarna om att det är nödvändigt med ytterligare besparingar i statens affärer har sin bakgrund i att intäkterna ingalunda är tillräckliga för att täcka kostnaderna. Då har man att välja mellan att försöka öka intäkterna eller att skära i kostnaderna. Jag antar att vi i år liksom många tidigare år får pröva bägge vägarna.

Men, Paul Jansson, det går inte att vifta undan bakgrunden till de underskott som Paul Jansson så uttrycksfullt beskriver. Vi är svårt skuldsatta och måste nu börja anpassa vårt sätt att leva till de resurser vi förfogar över. Vi har alltför länge undvikit att göra det. De stora summor som vi har dragit på oss i upplåning i första hand här hemma av våra medborgare men också utomlands har sin förklaring i att vi har prioriterat den sociala välfärden och kampen mot arbetslösheten högt.

Om vi långt tidigare och mycket hårdare hade skurit i utgifterna, hade underskotten varit mindre. Å andra sidan skulle ju Paul Jansson då ha haft mycket mer att säga nej till, eftersom det är den socialdemokratiska inställningen till alla besparingar. Men om man säger nej till alla besparingar i statens affärer, då kan man naturligtvis inte få ett mindre underskott om man

inte i stället höjer skatten. Som vi har förstått är det socialdemokraternas alternativ.

Låt mig i det sammanhanget ge ett litet räkneexempel. Om socialdemokraterna med höjda skatter skulle ha täckt in de besparingar som regeringarna har gjort och som för de senaste budgetåren belöper sig till dryga 18 miljarder kronor, motsvarar det en skattehöjning på 10 % av momsens. Det socialdemokratiska alternativet skulle alltså ha inneburit en 10-procentig momshöjning, vilket leder till lägre efterfrågan i ekonomin, till sjunkande produktion i företagen, till att fler företag slås ut och till att arbetslösheten ökar.

Man kan inte trola med knäna – i vilket fall som helst är det den som påstår att man kan detta som har bevisbördan – och i det här läget måste man endera skära i utgifterna eller öka inkomsterna. Eftersom Paul Jansson säger nej till alla besparingar, drar jag slutsatsen att det är skattehöjningar av den storleksordning jag nämnde som väntar svenska folket, om socialdemokraterna får bestämma.

En annan punkt som jag vill beröra och som Paul Jansson också frågar om är konjunkturutsikterna. Naturligtvis är det i vanlig ordning så, att den ena prognosen står emot den andra. Men genomgående gäller för de olika prognoserna att de pekar på att en konjunkturförbättring är på väg och att denna kommer att slå igenom möjligen i slutet av detta år, men i vart fall under 1983. En källa som man här kan hänvisa till är konjunkturinstitutet, som har redovisat att orderingången har ökat för första kvartalet i år både på hemmamarknaden och på exportmarknaden. Ett stort antal branscher säger sig ha konstaterat ökad orderingång, och ett ännu större antal branscher säger sig förvänta en ökad orderingång under andra kvartalet i år, alltså det kvartal som vi är inne i.

Att en förbättring är på väg kan vi också se i handelsbalansstatistiken. Vi har konstaterat ett icke obetydligt sving i handelsbalansen från minussiffror i januari till plussiffror i februari. Under loppet av år 1981 förbättrades ju handelsbalansen påtagligt, och den blir ännu bättre under 1982. I vart fall kommer den genomsnittligt upp på plussiffror. Därmed förbättras våra affärer med utlandet, vilket är bra också för våra möjligheter att bedriva en självständig ekonomisk politik.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län har i samband med länsprogrammet ställt samman ett antal krav på regeringen. Det var de kraven som jag kommenterade i mitt svar utan att direkt referera till den bilaga som Paul Jansson fogat till interpellationen. Låt mig reparera det nu. I denna kravlista finns fyra punkter.

Den första punkten handlar om generella åtgärder från statsmakterna för att stimulera bostadsbyggandet. Jag har i mitt svar redovisat att vi har gjort det när det gäller både flerfamiljshus och småhus genom förändrade lånevillkor.

Den andra punkten handlar om riktade åtgärder för att underlätta ombyggnader och reparationer. Vi har också gått detta krav till mötes genom ett särskilt bidrag, som stimulerar till ombyggnad och reparationer av

bostadsfastigheter, och vidare genom ett särskilt bidrag för att reparera samlingslokaler.

Den tredje punkten handlar om att tidigarelägga angelägna vägprojekt i länet. Det har vi gjort vid flera tillfällen, nu senast i byggpaketet i april.

Den fjärde punkten handlar om den gödselvårdsanläggning som jag också kommenterade i mitt svar.

Jag har därmed, herr talman, kommenterat de punkter som låg till grund för Paul Janssons interpellation.

Får jag till slut säga någonting om de andra frågorna som Paul Jansson tar upp. Jag inser till fullo den oro som många ungdomar och andra känner, som nu skall bege sig ut på arbetsmarknaden. Då kan det ändå vara skönt att veta att t. ex. antalet varsel sjunker i Skaraborgs län. Det är nu färre företag som varslar om inskränkningar och avskedanden än det var förra året vid det här laget. Man kan också se att fler företag i länet har startat ersättningsrekrytering av arbetskraft. Genom de beslut som regeringen nu har tagit tillkommer ett antal projekt på byggsidan, på den statliga investeringssidan, som kan ge jobb i länet. Vi har vidare, som jag redan har berört, infört bidrag för att stimulera ombyggnadsverksamhet, vilket också det kan ge nya jobb. Vi har anslagit stora summor pengar för mer beredskapsarbeten. Vi har meddelat att det blir en förlängning i tiden för ungdomsplatserna. Vi har ställt större resurser till förfogande för arbetsmarknadsutbildning.

Det enda jag kan säga Paul Jansson och andra som frågar är att vi, på det sätt som vi hittills har gjort, kan säga och garantera att vi kommer att prioritera kampen mot arbetslösheten också i fortsättningen. Ett mått på det kan vara att anslaget till beredskapsarbeten i år var 84 milj. kr. jämfört med förra årets drygt 50 milj. kr.

Paul Jansson frågar mig om jag inte mot bakgrund av läget på arbetsmarknaden ångrar den inställning som vi har haft i kampen mot arbetslösheten. Får jag till det säga att en arbetsmarknadsminister aldrig får vara nöjd med vad som har åstadkommits. Men allting är relativt. Om jag inte är helt tillfreds – hur skulle då en arbetsmarknadsminister i en socialdemokratisk regering känna sig, som aldrig någonsin satsade så hårt i kampen mot arbetslösheten som vi har gjort?

Anf. 4 PAUL JANSSON (s):

Herr talman! Jag vill först tacka Ingemar Eliasson för den genomgång han gjorde och för hans förtydliganden beträffande sysselsättningen i länet. Jag hävdar emellertid fortfarande att detta inte kommer att räcka till; det har länsarbetsnämnden ganska klart sagt ifrån. Vi får väl se vad som kommer att hända framöver, t. ex. om man mitt under sommaren tvingas vidta åtgärder och använda den fullmakt regeringen har för sådana här lägen. Men det ser faktiskt så oroande ut att jag inte tror att de åtgärder regeringen föreslagit kommer att räcka.

Sedan var det fråga om att trolla med knäna. Jag är ingen illusionist, och jag tror inte heller att Ingemar Eliasson är det. Ingemar Eliasson antydde att bevisbördan skulle ligga på mig, eftersom jag har en annan uppfattning om

Måndagen den
17 maj 1982

*Om åtgärder mot
arbetslösheten i
Skaraborgs län*

hur samhällets resurser skall användas. Vi har sagt att det inte går att svälta oss ur krisen. Det är ju faktiskt på det sättet – och det kanske Ingemar Eliasson kan hålla med om – att för varje sparpaket som regeringen hittills lagt fram och genomfört, så har budgetunderskottet ökat med ett antal miljarder. Det är det faktiska förhållandet. Då menar jag att det måste vara något fel på den politiken. Det går inte att på detta sätt svälta sig ur krisen. Skall man dra ned hårdare på den offentliga sektorn och strama åt här eller där – vad nästa sparpaket kommer att innehålla vet vi som sagt inte – får detta till följd att man ytterligare ökar arbetslösheten, och då får staten betala ut mer i bl. a. arbetslöshetsersättningar.

Ingemar Eliasson säger att ingen arbetsmarknadsminister har anslagit så mycket pengar för arbetslöshetens bekämpande som han har gjort. Det är ju bra att han jobbar hårt med detta. Men jag tror att Ingemar Eliasson är sin egen fånge i det här avscendet. På grund av den felaktiga ekonomiska politik som jag hävdar att ni för, tvingar ni er själva till att vidta åtgärder på arbetsmarknadspolitikens område som blir dyra. Jag hänvisar än en gång till denna miljard i månaden och 35 miljoner i månaden bara i Skaraborgs län. Det måste vara något grundläggande fel på en politik som får detta resultat. Det resultatet har vi sett på andra håll i världen, t. ex. i England och USA, där man försökt svälta sig ur krisen. Då ökar arbetslösheten. För att inte människor skall svälta ihjäl kostar det pengar att ge dem den försörjning som de måste ha.

Jag råkar sitta med i riksgäldsfullmäktige och har att delta i den här utlandsuplåningen, som man nu använder för konsumtion, täckande av budgetunderskott osv. Tänk om vi i stället fick använda de pengarna till satsningar på investeringar. Det finns ju fortfarande stora brister i samhället och byggen som man skulle kunna börja med. Dessa byggen får man i denna konjunktur billigt; det är billigt att bygga nu, Ingemar Eliasson! Passa på och bygg så mycket som möjligt och använd dessa pengar på det sättet! Då skapar det också arbeten.

Jag har ytterligare en rekommendation jag kan ge. Vi hade häromdagen generaldirektören för byggnadsstyrelsen, Hans Löwbeer, på hearing i finans- och arbetsmarknadsutskotten. Han lade fram en lång lista på färdigprojekterade byggen, som man med kort varsel skulle kunna sätta i gång. Det gällde bl. a. i Skaraborgs län en kanslibygnad för bl. a. länsstyrelsen på ca 25 milj. kr. Detta är byggen som skall sättas i gång – förr eller senare. Det är nyttiga ting som skall komma till. Vi förstår inte varför man inte kan satsa på dessa byggen nu, när vi t. ex. i vårt län har 500 byggnadsarbetare arbetslösa, trots att vi har en del byggen på gång – det medges. Men fortfarande har vi den situationen att mellan 400 och 500 byggnadsarbetare går utan jobb. Man skulle tjäna på att sätta i gång dessa byggen dels i form av minskad arbetslöshet, dels i form av ökade inkomster till stat och kommun.

Ingemar Eliasson anklagar mig för att vilja vara en hämningslös skattehöjare. Men vad vi och vår partiordförande bl. a. har sagt är att om det är nödvändigt, är vi beredda att ta en särskild skattehöjning för att klara ungdomsarbetslösheten – en värnskatt mot arbetslösheten, så att säga.

Det är många som har mycket stor förståelse för detta. Jag såg bl. a. häromdagen på sista sidan i Aftonbladet, Vi 5, att alla som tillfrågades där sade: Vi har jobb, och vi är beredda till denna solidaritet mot dem som inget jobb har, särskilt ungdomen.

Människorna känner att det är oerhört viktigt att ungdomarna så snart som möjligt får jobb, för inget är så farligt socialt sett som när ungdomarna går direkt från skolan och in i arbetslöshetskön. Det blir en utslagning som sätter in snabbt. Och det kan gå så illa att de aldrig någonsin får ett fast jobb på arbetsmarknaden, inte ens i ett bättre konjunkturläge.

Då har vi sagt att vi är beredda – och kanske också Ingemar Eliasson är det – att ställa upp på en värnskatt mot ungdomsarbetslösheten.

Anf. 5 Arbetsmarknadsministern INGEMAR ELIASSON:

Herr talman! Det här blir en allmän ekonomisk debatt som nog skulle kunna pågå hur länge som helst. Men låt mig ändå kommentera några saker som Paul Jansson har sagt som jag inte tycker kan stå oemotsagda.

Underskotten stiger för varje gång som regeringen lägger fram besparingsprogram, säger Paul Jansson. Ja, låt vara att underskottet dess värre har stigit. Men det innebär inte att underskotten skulle ha varit mindre om vi hade underlåtit att spara – det faller ändå på sin egen orimlighet. Det visar snarare att vi har tagit till för litet.

Det andra alternativet, som socialdemokraterna står för, är att i stället försöka täppa till de här knappa 80 miljarderna med skattehöjningar. Det faller också på sin egen orimlighet, eftersom det är mer än vad hela den statliga verksamheten kostar. Det innebär att vi måste gå in också på transfereringssidan för att över huvud taget få grepp om utgiftsexpansionen.

Möjligen skulle inkomsterna öka om skatterna höjs ytterligare. Alldeles säkert är det inte – men låt oss säga att det blir så. Då skulle de pengarna behövas för att klara av de nya bekymmer som skattehöjningen skulle åstadkomma. Då sjunker produktionen genom att folk får mindre att röra sig med och företagen får avskeda fler människor, som då skall ha beredskapsarbeten eller arbetslöshetsersättning. Och då kommer de nya inkomsterna att gå åt till detta. Man befinner sig alltså i ett ekorrhjul som dess värre går baklänges.

Det ligger ändå något tilltalande i det sista som Paul Jansson var inne på, att införa en värnskatt för att klara kampen mot ungdomsarbetslösheten. Men vad är det för fel med de skatter som vi redan betalar, Paul Jansson? Varför kan vi inte använda de pengarna just i kampen mot arbetslösheten och säga oss att det är annat som vi får avstå ifrån? Det är precis det resonemang som regeringen har fört. Men socialdemokraterna säger nej till alla sådana besparingar.

Jag vet också, Paul Jansson, att det finns nära nog hur många projekt som helst som skulle kunna dras i gång. Men man kan inte gå hur långt som helst i resonemanget: Eftersom detta i alla fall skall göras, så kan jag göra det i år – jag skall i alla fall byta bil om två år, så det kan jag väl lika gärna göra i år.

Om pengarna inte räcker för allting, måste man ändå ta det hela i den takt som pengarna strömmar in. Och då har vi sagt: Vi kan göra en del av detta, och vi har nu använt drygt 2 miljarder på det temat. Men det innebär att vi antingen måste spara hårdare på annat håll eller också måste acceptera en större upplåning. Och den upplåningen ser ju också Paul Jansson som en fara.

Den ekonomiska politik som vi nu bedriver och som på punkt efter punkt avviker från den som Paul Jansson refererar till, nämligen den i USA och England, men som också avviker från den som socialisterna för i Frankrike – en politik som leder till ökad arbetslöshet, i likhet med Thatchers och Reagans – innebär både att spara och att satsa på investeringar som leder till nya arbetsuppgifter. Denna kombination av att både spara och att arbeta sig ur krisen menar jag är den enda möjligheten.

Anf. 6 BIRGITTA JOHANSSON (s):

Herr talman! Det svar som statsrådet har lämnat på Paul Janssons interpellation tycker jag visar att den nuvarande regeringen inte avser att trygga den fulla sysselsättningen, särskilt inte i Skaraborgs län.

Vi kan konstatera att arbetslösheten i Skaraborgs län ligger på 3,3 %. I landet i övrigt är den något mindre. Att vi har län som Västmanlands, Västernorrlands och Jämtlands län att jämföra oss med när det gäller länens totala arbetslöshet är inte hedrande vare sig för de länen eller för Skaraborgs län. Att vi sedan inom vissa kommuner i Skaraborgs län har en högre arbetslöshet än inom de stödområdesfördelningar som nu har räknats upp är heller inte något hedrande vare sig för Skaraborgs län eller för regeringen, som har att lägga fram förslag.

I Gullspångs kommun är 5,9 % arbetslösa och i Töreboda 4,8 %. Arbetsmarknadsministern vet själv vilka siffror som gäller för stödområdena, och hur arbetslöshetsfördelningen ser ut i dem. Situationen är väldigt allvarlig när både ungdomar och äldre får gå utan arbete. Ungdomarna utgör 32 % av de arbetslösa, i en tid när gymnasieplatserna i Skaraborgs län inte är fullt utbyggda så att man kan erbjuda alla ungdomar en gymnasieplats. Det ser vi mycket allvarligt på.

Kvinnornas situation är mer oroande i Skaraborgs län än på något annat ställe, vill jag påstå. I en del kommuner är 75 % av de arbetslösa kvinnor. Många av dem har inte ens gått ut och sökt ett arbete. De vet att personalen på arbetsförmedlingarna har en hopplös situation genom minskningen av resurser, och de känner sig så passiviserade att de inte orkar gå ut och söka arbete. Passiviserade blev de också när arbetsmarknadsministern gjorde ett uttalande om att man skulle ordna mer deltidsarbete. Det var en skymf mot dem som söker ett heltidsarbete. I dagens läge behöver man verkligen ett heltidsarbete om man skall kunna försörja sig, och människorna vill försörja sig. De vill inte använda sig av olika samhällsstöd. Det är arbete som krävs.

De som är kassamedlemmar är också mycket oroade. Kassamedlemmarnas andel av de arbetslösa har ökat. Tendensen till utförsäkring har också

ökat mycket markant. Även där är kvinnornas andel den största, vilket den inte var tidigare.

Detta händer i ett läge där regeringen lägger fram förslag om försämringar, som vi uppfattar det, av arbetslöshetsersättningarna. Man tillmötesgår inte kassornas krav på full ersättning på 280 kr., utan man föreslår bara 230 kr.

Visserligen vet jag att det är en debatt som kommer i nästa vecka, men jag kan inte undgå att beröra den här situationen redan i dag, för människor blir mycket hårt drabbade av att under en längre arbetslöshetsperiod behöva gå med ett dåligt understöd. Kostnaderna för hyror, mat och allt annat stiger, och man oroas för framtiden. Hela familjers framtid står på spel, inte bara i Skaraborgs län, utan totalt sett i hela Sverige. Hela familjer drabbas på orter där man inte kan få arbete. Gemenskapen människor emellan slås sönder på grund av att man inte känner att man betyder något i samhället. Mot denna politik har den borgerliga regeringen ingenting att rekommendera, utan man försöker hela tiden bara prata runt och föra en låtgå-politik.

Det vore också intressant att få ett besked om de 600 milj. kr. som man nu avser att stödja statliga byggnader med. Skaraborgs län har begärt 106 milj. kr. Hur mycket av de 600 miljonerna tänker man tilldela Skaraborgs län? Det vore ganska bra att få ett svar på den frågan.

Anf. 7 PAUL JANSSON (s):

Herr talman! Vi kanske inte skall fortsätta den ekonomiska debatten, men den hänger ju ändå samman med resurserna till arbetslöshetsbekämpning och annat.

Ingemar Eliasson hävdar att jag skulle påstå att man borde höja skatterna så kraftigt att man på en gång kunde "sopa in" hela budgetunderskottet på 80 miljarder. Det har jag aldrig föreslagit, och några sådana tankar har jag aldrig haft. Också jag tror att man måste både arbeta och spara sig ur krisen.

Man får naturligtvis också se på budgetens inkomstsida. Detta är ju mittenpartierna och vi socialdemokrater – i varje fall än så länge – överens om när det gäller det skatteomläggningsprogram som snart skall behandlas i kammaren. Vi får väl se hur länge överenskommelsen håller – jag vet ju att mitten är utsatt för hård press från moderaternas sida – men jag utgår från att uppgörelsen kommer att hålla. Enligt den skall ju skatteomläggningen helfinansieras.

Vi har sagt nej, Ingemar Eliasson, till de mest utmanande sociala nedrustningssträvanden som regeringen håller på med f. n. Vi säger nej till införande av karensdagar i sjukförsäkringen. Vi har lovat väljarna att återställa förhållandena på den punkten om ni skulle lyckas klara det förslaget genom riksdagen. Vi säger nej till försämringar av arbetslöshetsförsäkringen, särskilt i tider som dessa, då den betyder så mycket för människornas inkomster. Vi säger nej till pensionernas försämring och vill återställa basbeloppets värde i detta avseende. Vi vill också se till att staten fullföljer sina förpliktelser då det gäller barnomsorg. Det är de fyra punkter

Nr 150

Måndagen den
17 maj 1982

*Om åtgärder mot
arbetslösheten i
Skaraborgs län*

Måndagen den
17 maj 1982

*Om åtgärder mot
arbetslösheten i
Skaraborgs län*

där vi har sagt ifrån, och där är klart uttalat vad socialdemokraterna vill vid ett maktskifte i höst.

Vi har inte några överbud, och vi är inte nejsägare i andra sammanhang, på något sätt som skulle försvaga budgeten utöver vad regeringen gör. I den motion som kommer att behandlas i samband med kompletteringspropositionen kommer det att visa sig att vi har ett budgetunderskott som är lägre än regeringens. Men vi tar då också ansvar för att skaffa litet mera inkomster till staten. Vi kan inte höja skatterna och klara hela budgetunderskottet på en gång – det är en orimlighet – men vi inser att vi måste använda båda vägarna, såväl budgetens inkomst- som dess utgiftssida, för att komma till rätta med det.

Så nämnde Birgitta Johansson deltidsarbete. Ingemar Eliasson är ju själv deltidsarbetare. Han sitter på två tjänster – han är arbetsmarknadsminister och energiminister – och det kanske kan vara detta som gör honom intresserad av att gå ut med sådana här utspel. Jag tycker att läget på arbetsmarknaden nu är så pass allvarligt att arbetsmarknadsministerjobbet kräver sin man. Det vore väl bra om man kunde se till att Ingemar Eliasson fick syssla på heltid med arbetsmarknadsfrågorna och om man fick en energiminister som tog hand om den biten. Hur duktig och ambitiös Ingemar Eliasson än är, tror jag inte att han klarar av att avveckla såväl kärnkraften som arbetslösheten här i landet.

Anf. 8 Arbetsmarknadsministern INGEMAR ELIASSON:

Herr talman! Jag tycker att debatten har gett ett värdefullt besked, nämligen att Paul Jansson som socialdemokrat erkänner att det är nödvändigt att spara i statens affärer. Men driv då inte debatten så, Paul Jansson, som om varje besparing vållade arbetslöshet och social nedrustning! Det är ju så debatten förs från er sida.

Dess värre är de besparingar som ni möjligen säger ja till inte tillräckliga för en budgetförstärkning; det är inte heller den skattehöjning som ni har föreslagit. Summan av kardemumman blir att budgeten försvagas med drygt 7 miljarder kronor.

När det gäller skatteomläggningen kan jag försäkra Paul Jansson att folkpartiet står fast vid den.

Jag skulle, herr talman, inte finna anledning att bemöta Birgitta Johanssons anförande om det inte var för ett enda uttalande, nämligen det om hel- och deltidsarbetande. Det är en skymf mot de heltidsarbetande att kräva att de som vill arbeta deltid skall få det, säger Birgitta Johansson. De som menar sig behöva arbeta deltid därför att de vill ta ansvar för hem och barn eller vård av anhörig eller som av något annat skäl vill arbeta deltid bör få den chansen, och arbetsgivarna bör pröva det i positiv anda. Den som vill arbeta heltid skall få göra det när utsikter finns för det, eller behålla sitt arbete när han eller hon har ett.

Men det fina i kråksången är att det varken är Birgitta Johansson eller jag som skall bestämma vem som skall arbeta heltid och vem som skall arbeta deltid. Man måste ha ett heltidsarbete för att klara sig, säger Birgitta

Johansson. Ja, i många fall är det säkert så. Men det är ju inte alldeles säkert att man behöver två heltidsarbetandes löner i en familj, eller man kanske gör den värderingen att familjen klarar de andra ansvarsområdena bättre om man delar på förvärvsarbetsinsatsen. Dess bättre har vi än så länge här i landet möjlighet att göra den värderingen alldeles på egen hand, och vi behöver inte följa Birgitta Johanssons värderingar.

Anf. 9 BIRGITTA JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag vill bara knyta an till vad Ingemar Eliasson har svarat mig när det gäller deltidsarbete kontra heltidsarbete.

Vi måste komma ihåg att det är väldigt många människor som är ensamarbetande och lever i ett enfamiljshushåll eller är ensamstående med barn. Särskilt de ensamstående med barn har ingen annan möjlighet än att arbeta heltid. Att bygga en familjeekonomi på att en heltidsarbetar och att en deltidsarbetar kan vi aldrig acceptera. Vårt partiprogram och arbetarrörelsens värderingar bygger på att var och en skall kunna ha ett arbete och efter förmåga kunna försörja sig. Man skall kunna delta i ett arbete och den gemenskap som detta medför. Det som Ingemar Eliasson nu ger uttryck för är en ytterligare konservering av könsrollerna. Såvitt jag förstår rimmar det väldigt dåligt med den liberalism beträffande jämställdheten som folkpartiet påstår sig arbeta för. Nu förstår vi vad den är värd.

Anf. 10 PAUL JANSSON (s):

Herr talman! Ingemar Eliasson påstår nu att vårt förslag i anslutning till kompletteringspropositionen, som skall behandlas i början av nästa månad, kommer att försämra budgetunderskottet med 7 miljarder kronor. Det var så han uttryckte det. Jag rekommenderar Ingemar Eliasson att verkligen ta del av vår partimotion och jämföra den med kompletteringspropositionen. Han skall då finna att med de inkomstförstärkningar som vi föreslår i motionen kommer budgetunderskottet att bli lägre än vad regeringens budget utvisar.

Man hör ofta att det socialdemokratiska partiet är ett överbudsparti, som ständigt kommer med nya överbud. Det är inte fråga om överbud, Ingemar Eliasson, när vi vill skydda de reformer som i dag finns. Vi föreslår inte en enda ny reform av någon större omfattning, men vi har lovat att skydda den välfärdspolitik som vi har i det här landet beträffande sjukförsäkring, arbetslöshetsförsäkring, pensioner och barnomsorg. Detta är icke överbud, utan det är ett skydd för de reformer som vi tidigare i enighet i stort sett har genomfört.

Om Ingemar Eliasson ser på budgetbalansen, skall han finna att det förslag vi lägger fram, bl. a. med inkomstförstärkningar, ger ett lägre budgetunderskott än regeringens förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.

*Om planerad
omorganisation
av AMS*

4 § Svar på interpellation 1981/82:184 om planerad omorganisation av AMS

Anf. 11 Arbetsmarknadsministern INGEMAR ELIASSON:

Herr talman! Lars-Ove Hagberg har frågat mig om regeringen är beredd att ingripa för att förhindra en uppsplittring av resurserna för rehabilitering och habilitering vid Arbetsmarknadsinstitutet med särskilda resurser (Ami-S) samt om regeringen är beredd att ta initiativ för att stödja de arbetshandikappade genom att utveckla den sammanhållna rehabiliteringen och rehabiliteringen som finns i omställnings- och träningskurserna.

Omorganisationen av de tidigare kommunala arbetsvårdsinstitutet och psykologinstitutet till den nuvarande Ami-organisationen gjordes på grundval av den nya utredningen om den yrkesinriktade rehabiliteringens förslag.

Ami-S-verksamheten flyttades däremot över till arbetsmarknadsverket med i stort sett oförändrade riktlinjer.

Efter krav bl. a. från handikapporganisationerna har nu en översyn inletts av Ami-S-organisationen. Målsättningen med översynen är att klarare inrikta verksamheten på yrkesinriktad rehabilitering.

Rehabilitering, som normalt åvilar andra samhällsorgan, bör i huvudsak bara förekomma vid Ami i den utsträckning som behövs för den yrkesinriktade rehabiliteringen.

Ami-S resurser är i dag mycket ojämnt spridda över landet. Detta är en nackdel bl. a. för de handikappade som har svårt att flytta till annan ort. Man undersöker därför om resurserna ytterligare kan decentraliseras och integreras i den ordinarie Ami-verksamheten.

I den pågående översynen av Ami-S strävar man således efter att med olika medel söka förbättra den yrkesinriktade rehabiliteringen för vissa grupper av gravt handikappade.

Förslag till eventuella förändringar i Ami-S-organisationen kan tidigast läggas fram under senare delen av 1982 och ett genomförande ske successivt med början tidigast 1984/85.

Anf. 12 LARS-OVE HAGBERG (vpk):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

Svaret på mina frågor tyder ju på att regeringen med tillförsikt, vill jag säga, konstaterar att den sammanhållna verksamheten inom de tidigare OT-kurserna – alltså i dag Ami-S – splittras upp. Och åtminstone jag får den känslan, när jag tar del av svaret, att regeringen tror att omorganisationen skall vara ganska problemfri. Jag ser emellertid flera risker.

I en fråga till dåvarande arbetsmarknadsministern Rolf Wirtén 1979 – jag vet inte om Ingemar Eliasson då var sekundant – tog jag upp samma frågeställning och uttalade samma farhågor som i dag. Nu har vi kommit litet längre och fått bakgrundsmaterial. NYR – nya utredningen om yrkesinriktad rehabilitering – har lagts fram, liksom PIA, som tar upp de intellektuellt handikappades problem. Dessa utredningar bygger på utgångspunkterna för

omorganisationen inom AMS, och det gör att man måste ställa några frågor som bör bli besvarade. Vad kommer att hända framöver?

Den rehabilitering och habilitering som bedrivs inom Ami-S i dag, framför allt när det gäller dem som har intellektuella handikapp, har ju genomförts med en helhetssyn som utgångspunkt. Med de klara gränsdragningar som man vill göra mellan medicinsk, social och yrkesinriktad rehabilitering och habilitering måste det väl bli en försämring, särskilt som det skall vara olika huvudmän. Jag skulle vilja fråga om inte denna uppläggning med olika huvudmän ändå innebär en försämring, och jag skulle vilja veta om arbetsmarknadsministern har en åsikt om vad resultatet kan innebära för de människor som berörs.

Ett av argumenten för omorganisationen är decentralisering. Efter vad jag kunnat förstå arbetar man nu också med samma kostnadsramar – t. o. m. kanske med lägre kostnadsramar framöver. Då frågar man sig: Vad innebär denna decentralisering? Gränsdragningen mellan de här olika funktionerna resulterar ju då i en övervältring på andra huvudmän. Kommer det att innebära en ekonomisk besparing för statsmakterna?

Jag oroas ytterligare över den parlamentariska utredning som arbetsmarknadsministern har tillsatt för arbetsmarknadsverket och som kanske skall förorda en 15-procentig nedskärning – det finns i varje fall antytt. I direktiven sägs det att arbetsmarknadsmyndigheten inte bör ges sådana utbildningspolitiska, socialpolitiska eller andra uppgifter som inkräktar på möjligheten att nå de arbetsmarknadspolitiska målen. Det finns alltså där antydningar om att man dels skall begränsa det ekonomiska utrymmet, alltså spara, dels skära av den kanske viktigaste delen när det gäller Ami-S, nämligen den sociala delen, från utbildningen.

Är den här nya inriktningen av Ami-S ett uttryck för någon bestämd politik? Om kostnadsramarna skall vara desamma eller minskas, så undrar man om det kommer att bli så att varje individ skall försvara sin ekonomiska existens. Är det hela poängen i denna omorganisation – att varje individ skall fundera över hur han skall värderas, om han är lönsam eller inte. Frågeställningen är då: Vilka är det som skall bestämma och ta emot dessa människor?

I alla andra sammanhang har vi väl ändå här i riksdagen rätt enigt ställt oss bakom tanken att inriktningen i fråga om utbildning och omsorg skall utgå från en fostran till socialt medvetande. I NYR tar man ju inte upp dessa aspekter, utan där har man ett rent yrkesrehabiliterande syfte. Det betyder att enbart arbetsträningssituationer blir kvar när man har omorganiserat. Då kommer väl Ami-S i den här formen enbart att bli en instans där handikappade av en viss sort, som klarar av rehabiliteringen, kan komma in och slussas igenom rätt snabbt. Därmed blir det väl så att en del sökande, som inte kan placeras i t. ex. en praktik, aldrig kommer in i den här institutionen. Då måste det väl, såvitt jag förstår, bli en klar försämring. Jag skulle vilja höra hur arbetsmarknadsministern ser på den beskrivningen – om den är riktig eller inte. Såvitt jag förstår måste utvecklingen gå i den riktningen.

SÖ:s tidigare krav på de gamla OT-kurserna var ju att de skulle vara

heltäckande och ha staten som huvudman. Man skulle kunna ha ett helhetsgrepp över verksamheten. Att döma av den utveckling som nu pågår så blir det inte så. Finns det då några möjligheter för kommunerna att i dagens läge ta över utbildningsdelen och den sociala verksamheten? Finns det någon automatik därvidlag? Har kommunerna sådana resurser att de kan ta det ansvaret när man gör den här förändringen? Kommer inte de svårt handikappade att hamna i strykclass och bli utestängda från Ami-S?

Det borde väl vara så, att dessa utgångspunkter omprövades och att man fortsatte enligt de former som gäller i dag. Den centrala frågan blir ändå: Kommer de nya huvudmännen för utbildning, social träning och omsorg att ha ekonomiska resurser att åta sig dessa uppgifter? Jag uttryckte farhågor i detta avseende 1979. Då sade den dåvarande arbetsmarknadsministern att farhågorna var betydligt överdrivna, att det inte fanns någon som helst risk för att den sammanhållna OT-kursen skulle splittras upp. Nu har vi haft utredningar som visar att man vill splittra upp verksamheten. Även i svaret kommer man ju fram till att det är den yrkesinriktade delen som skall befinna sig hos Ami-S. Men var kommer de andra delarna att vara?

Kommer regeringen att kunna hävda att de ekonomiska resurserna finns för den sociala rehabilitering och utbildningsrehabilitering som behövs bland de människor, framför allt de med intellektuellt handikapp, som finns under Ami-S? Om statsmakterna inte kan garantera att kommunerna kan ta hand om de här, vad händer då med denna målgrupp? Såvitt jag förstår har regeringen i andra sammanhang varit mycket restriktiv i sina bedömningar av kommunernas möjligheter i det här sammanhanget.

Om man i samband med omstruktureringen inte kommer att kunna garantera att kommunerna kan ta hand om dessa grupper fullt ut som i dag, blir det ett flagrant fall av social nedrustning. Jag undrar om arbetsmarknadsministern är medveten om denna utveckling, eller om det är något som bara ligger inom arbetsmarknadsverket?

Anf. 13 Arbetsmarknadsministern INGEMAR ELIASSON:

Herr talman! Jag måste tillstå att det inte är så alldeles enkelt att svara Lars-Ove Hagberg – han talar så allmänt och oprecist att det är svårt att veta vari frågeställningarna egentligen består. Men några saker kan jag i alla fall säga.

Riksdagen fattade redan för tre år sedan beslut i den fråga som Lars-Ove Hagberg här tar upp, nämligen omorganisationen av de s. k. OT-kurserna och sammanförande av resurserna till särskilda arbetsmarknadsinstitut. Det var alltså inte fråga om en uppsplittring, utan snarare om ett sammanförande av rehabiliteringsresurser i särskilda institut. Den omorganisationen har genomförts, och den har givit mycket goda resultat. Den har t. ex. medfört att man har kunnat arbetsplacera flera i rehabiliteringsverksamheten än vad man har lyckats med förut. Riksdagens beslut fattades på grundval av den utredning som Lars-Ove Hagberg nämnde, den s. k. NYR-utredningen.

Ett problem i detta sammanhang är gränsdragningen mellan yrkesinriktad rehabilitering och medicinsk och social rehabilitering. Jag skall gärna tillstå

att denna gränsdragning är besvärlig. Den har behandlats utförligt i åtminstone ett par propositioner som jag har framlagt för riksdagen. Man måste vara beredd att successivt ompröva var gränsen mellan olika arbetsuppgifter skall gå. Ett sammanförande av all rehabilitering på en och samma huvudman kan verka som en bestickande tanke, men det kan ju inte vara en arbetsmarknadspolitisk åtgärd att svara för den medicinska och sociala rehabiliteringen. Den enda gränsdragning som är möjlig är att rehabilitering med stöd av arbetsmarknadspolitiska insatser skall vara den som syftar till att den vårdbehövande så småningom kan ta och utföra ett arbete.

Detta resonemang innebär inte att samarbetet med huvudmän för andra delar av rehabiliteringen inte skall vara intensivt. Det är också precis med tanke på detta samarbete som AMS nu har startat en översyn av en del av verksamheten på det här området. Översynen syftar till att se om man kan undvika dubblering av resurserna. Det kan gälla sådant som syn- och hörselundersökningar, som kan föras över till syn- resp. hörselenheter i landstingens regi, så att resursdubblering undviks. Det kan också gälla ytterligare decentralisering av verksamheten, för att man skall kunna komma närmare de vårdbehövande.

Men vi har ännu inget underlag för att bedöma detta i dag. Från AMS räknar man med att ta upp denna fråga i nästa anslagsframställning, men förslag från översynsgruppen kan komma först till årsskiftet 1983-1984. Den svartmålning som Lars-Ove Hagberg gjorde sig skyldig till här baserades enbart på hans egna gissningar.

Anf. 14 LARS-OVE HAGBERG (vpk):

Herr talman! Den baseras inte på gissningar, utan – precis som 1979, då jag frågade dåvarande arbetsmarknadsministern om samma sak – på goda kontakter med dem som i dag sysslar med denna verksamhet. De hyser farhågor.

Själva poängen är om staten skall avyttra sig ansvaret för den sociala och personliga träningen och utbildningen till andra huvudmän, som kanske, eller kanske inte, kan ta ansvaret. Det är detta som oroar och som kommer att skapa problem.

De OT-kurser som nu bedrivs i Ami-S regi ger goda resultat – det är helt riktigt. Men det är dessa som man nu vill splittra upp. Så den poäng som arbetsmarknadsministern här försökte vinna uteblir. I stället borde han fundera på vad som kommer att hända, och om denna verksamhet splittras upp.

Enligt de direktiv som arbetsmarknadsministern har gett till utredningen om arbetsmarknadsverkets framtid skall den rehabiliterande verksamheten delas upp. Och denna gränsdragning mellan olika funktioner gör naturligtvis att grupper kommer i kläm. Arbetsmarknadsministern har ju själv skrivit att Ami-S bara skall syssla med den yrkesinriktade rehabiliteringen. I dagens OT-kurser ägnar man sig åt den totala rehabiliteringen. Tala med dem som arbetar med detta! De säger att de som är intellektuellt handikappade – som

kanske knappt vet vad de heter – först skall lära sig de mest elementära sociala funktionerna, som t. ex. att bo, för att till sist kunna få ett arbete. Vilka skall ta ansvaret för den första delen? Om kommunerna inte får resurserna, kommer Ami-S bara att ta hand om välartade handikappade. Det kommer att bli en utsortering. Detta tycker jag är oroande.

Om arbetsmarknadsministern inte ser den oroande utveckling som kan bli resultatet av denna omorganisation – och som nu finns dokumenterad i flera rapporter inom arbetsmarknadsverket – vet jag inte vad regeringen har för kontroll över vad som händer. Redan från början ingav de direktiv som utfärdades oro, och nu har vi resultatet av utredningsarbetet. Jag vill fråga arbetsmarknadsministern: Vem har ansvaret för att kommunerna uppfyller sin del när det t. ex. gäller de intellektuellt handikappades utbildning och sociala träning?

Anf. 15 Arbetsmarknadsministern INGEMAR ELIASSON:

Herr talman! Får jag för klarhets vinnande läsa upp ett stycke ur de direktiv som nu har getts för översynen av arbetsmarknadsverket och som berör denna verksamhet:

När det gäller sökande som behöver arbetsförberedande och yrkesrehabiliterande insatser behövs en nära samverkan med andra ansvariga myndigheter inom sjukvård, socialvård, kriminalvård, sjukförsäkring etc. Det är naturligtvis angeläget att, innan arbetsförmedlingen kopplas in, den medicinska och sociala rehabiliteringen har genomförts så långt att förmedlingens och arbetsmarknadsinstitutens arbetsförberedande och platsförmedlande insatser kan leda till positiva resultat för den sökande. Det är emellertid också betydelsefullt att olika faser i rehabiliteringsprocessen samordnas på ett sådant sätt att inga besvärande väntetider eller avbrott uppstår vilka kan leda till att behandlingsarbetet försvåras eller omintetgörs. Därför är det angeläget att en nära samverkan kommer till stånd mellan arbetsförmedlingen och andra berörda myndigheter, så att man får en ansvars- och arbetsfördelning som är rationell ur samhällsekonomisk synpunkt och som tillgodoser individernas behov av kontinuitet i rehabiliteringsprocessen.

Herr talman! Detta är någonting helt annat än att splittra upp resurserna, som Lars-Ove Hagberg talar om. Om ett eller ett par år får vi reda på vad utredarna och AMS drar för slutsatser av det översynsarbete som är i gång. Dessförinnan behöver inte Lars-Ove Hagberg, eller någon annan, oro sig för några försämringar. Översynsarbetet är tvärtom avsett att leda till förbättringar.

Anf. 16 LARS-OVE HAGBERG (vpk):

Herr talman! Jag har tagit upp frågeställningen därför att den i den allmänna debatten inger oro hos dem som sysslar med dessa frågor. De ser vilka konsekvenserna kan bli av de utredningar som redan finns.

Nu har arbetsmarknadsministern skrivit direktiv. Problemet är just vilka huvudmän som skall samordnas. Vilket kostnadsansvar kan man lägga på

landsting och kommuner? Kommer de att kunna uppfylla kraven? Vilka åtgärder kommer regeringen att vidta för att säkerställa det? Kommunerna befinner sig i dag i ett mycket hårt ekonomiskt läge, och regeringen ser inte ut att förbättra detta läge. Det är därför som det, herr arbetsmarknadsminister, inger oro att man decentraliserar resurserna men inte garanterar att kommunerna kan förverkliga rehabiliteringen.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellation 1981/82:176 om den kommunala biblioteks- verksamheten

Anf. 17 Utbildningsministern JAN-ERIK WIKSTRÖM:

Herr talman! Per Israelsson har frågat mig dels om jag är beredd att ge folkbildningsutredningen tilläggsdirektiv om införande av en bibliotekslag, dels vilka åtgärder jag är beredd vidta för att hävda bokens och bibliotekens plats inom vår kultur i ett läge då nya medier hotar att dra bort intresset från grunden för bildning och kultur, dvs. boken.

Den 21 april 1981 besvarade jag ett antal frågor som fem av Per Israelssons partikolleger, bland dem Eva Hjelmström, ställt till mig i det aktuella ämnet. Därvid anförde jag bl. a. följande:

”Ansvarsfördelningen på kulturområdet mellan stat, landsting och kommuner har legat fast sedan riksdagens beslut år 1974. Folkbiblioteken har sedan länge varit ett av de viktigaste områdena för kommunernas självständiga kulturella insatser. De kommunala anslagen är och förblir helt avgörande för hur verksamheten kan utvecklas.”

Vidare anförde jag:

”Biblioteken har en central roll i den lokala kulturpolitiken. Vägledande för de statliga insatserna är att stödja biblioteksverksamheten snarare än att reglera den. Riksdagen har under senare år gång på gång och i tider med bättre ekonomiska förutsättningar avvisat tanken på en bibliotekslag. Jag ansluter mig till de synpunkter som därvid anförts. Kommunerna måste ha möjlighet att göra sina egna prioriteringar utifrån lokala förutsättningar och behov. Det är således inte aktuellt att ge några tilläggsdirektiv till folkbiblioteksutredningen.”

Dessa uttalanden står jag fast vid.

Jag anser det emellertid angeläget – och så till vida är jag enig med interpellanten – att, i en tid då boken får allt större konkurrens från andra, modernare medier, värna om läsintresset och tillgången på litteratur av god kvalitet.

Folkbiblioteksutredningen har till uppgift bl. a. att kartlägga bibliotekens medieanskaffning samt läsfrämjande och uppsökande verksamhet av olika slag. Det åligger också utredningen att belysa hur det läsfrämjande arbetet kan stimuleras genom t. ex. samverkan med organisationer och institutioner utanför biblioteken. I proposition nr 128 till innevarande riksmöte om vissa

musikfrågor m. m. har regeringen förordat att 1,5 milj. kr. av de medel som beräknas inflyta genom den föreslagna skatten på ljud- och videokassetter avsätts för utvecklingsinsatser med läsfrämjande syfte vid folkbiblioteken. Jag vill också erinra om att regeringen i årets budgetproposition aktualiserat frågan om en avveckling av det lokala biblioteksstödet i dess nuvarande utformning för att möjliggöra förstärkning av resurserna för nya initiativ på detta område. Vidare har i budgetpropositionen föreslagits en betydande ökning av det statliga litteraturstödet i dess olika former.

Mot bakgrund av de rådande problemen på bokmarknaden, särskilt vad gäller spridningen av kvalitetslitteratur, har jag efter regeringens bemyndigande uppdragit åt en särskild kommitté att utreda frågor rörande bokdistributionen. Det ingår i kommitténs uppgifter att lämna förslag till åtgärder som – inom ramen för en rationell bokdistribution – kan skapa gynnsammare förutsättningar för en bred spridning av kvalitetslitteratur. I kommittén ingår en företrädare för folkbiblioteken.

Anf. 18 EVA HJELMSTRÖM (vpk):

Herr talman! En nation utan ett språk och en litteratur är inte längre en nation. Och i dag hotas det svenska språket och den svenska litteraturen. Från vpk:s sida har vi – som utbildningsministern också framhåller i sitt svar – gång på gång påpekat detta och krävt förändringar. Kan andra nordiska länder ha en bibliotekslag kan väl Sverige. Kan Frankrike genomföra en bokprisreform borde väl också Sverige kunna.

Men utbildningsministern ställer sig kallsinnig. I sitt svar är han visserligen ense med oss om att det är angeläget att "i en tid då boken och litteraturen får allt större konkurrens från andra, modernare medier, värna om läsintresset och tillgången på litteratur av god kvalitet". – Inom parentes sagt anser jag personligen att det skrivna språket aldrig kan bli omodernt.

Men vad gör egentligen utbildningsministern konkret? I en tid då bokbranschen står inför en mycket allvarlig situation, i en tid då bokförsäljningen minskar kraftigt och då intresset för den svårsålda kvalitetslitteraturen sjunker i distributionsledet, i en tid då folkbiblioteken tvingas – det har vi många exempel på – minska sina öppethållandetider och då deras bokinköp minskar, då krävs en rad konkreta positiva åtgärder på alla fronter.

Utbildningsministern hävdar sig ha tillsatt en utredning som skall se över distributionsproblemen, men det är inte tillräckligt. Utbildningsministern säger också att mer resurser har getts, men det är att något föra folk bakom ljuset, för vad som egentligen har skett är en omfördelning av stödet från folkbiblioteken till litteraturstödet. Det innebär att när biblioteken är i kris förvärrar Jan-Erik Wikström och regeringen i övrigt denna kris genom sitt förslag i budgetpropositionen om att minska statsbidragen med 3 milj. kr. Som plåster på såren utlovas nu i utbildningsministerns svar och i proposition 128 1,5 miljoner till läsfrämjande åtgärder, men i propositionen står uttryckligen att de inte får användas till exempelvis bokinköp.

Vi anser att det här är en helt orimlig politik. Att kulturen seglar i motvind märker vi alla just nu, men att denna motvind snart övergår till stormstyrka

och kommer att skövla mycket av vad som tidigare byggts upp, det kanske ännu inte står klart för alla. Annars skulle inte dessa nedskärningar vara möjliga.

Biblioteken spelar en nyckelroll för spridningen av såväl barn- som vuxenlitteratur, de spelar en nyckelroll för spridningen av litteratur på invandrarnas eget språk. Men de spelar också en nyckelroll i det sociala livet inom en kommun, vilket kanske inte alltid uppmärksammas i debatten. En biblioteksfilial kan aldrig ersättas av att bokbussen dyker upp då och då. En biblioteksfilial utgör en naturlig träffpunkt för de äldre och för barnen och ungdomen, där de kan göra spännande utflykter i den värld böckerna öppnar.

Mycket riktigt har också människorna i de kommuner där nedskärningar sker kraftigt reagerat. Örebro kommun är ett men ett mycket talande exempel. "Katastrof, skrota planen, förslaget är fruktansvärt", är några av de reaktioner som har kommit på Örebropolitikernas s. k. strukturplan, enligt vilken 12 av 19 biblioteksfilialer skall läggas ner. Visst krävs uppsökande verksamhet och förnyelse, men, herr talman, det får inte ske på bekostnad av det positiva som redan byggts upp.

För att förhindra att åtgärder av det här slaget vidtas har vi krävt en bibliotekslag. Jag skall inte återupprepa alla de argument vi tidigare fört fram utan hänvisar i likhet med Jan-Erik Wikström till förra årets debatt. Där sades bl. a. följande:

"En bibliotekslag är viktig av följande två huvudorsaker.

För det första: den skulle utjämna den nuvarande stora klyftan mellan olika kommuner när det gäller biblioteksstandard." – Jan-Erik Wikström kan inte vara okunnig om att kommunernas medieanslag per invånare i dag skiljer sig med över 1 000 %. De ligger mellan över 30 kr. och mindre än 2 kr.

"För det andra: den skulle medföra en stark höjning av genomsnittet för vad folkbiblioteken ställer till förfogande för allmänheten."

Jag tycker, herr talman, att det är märkligt, för att inte säga generande för utbildningsministern, att han tillsätter en utredning på folkbiblioteksområdet men frånhänder denna utredning möjligheter att utreda den kanske väsentligaste frågan, nämligen den om lagstiftning.

Så helt kort till den andra frågan i interpellationen, nämligen den om övriga åtgärder. Det brådskar! Ursprungligen var den s. k. kassettagiften särskilt avsedd just för kulturområdet. Från vpk:s sida står vi fast vid det förslaget, vilket avsevärt skulle förbättra möjligheterna att redan nu snabbt öka stödet till folkbiblioteken. Ett förslag vi har fört fram i det sammanhanget är Författarförbundets och kulturarbetarnas förslag om att man omedelbart skall pröva ett stöd till folkbibliotekens inköp av böcker, liknande det som nu finns till bokhandeln genom fackbokhandelsavtalet.

Jag ställer frågan: Hur ställer sig utbildningsministern till ett sådant förslag?

Vidare: Jag vet att i utredningen ingår direktiv om att se också på frågan om införandet av fasta bokpriser. Hur ställer sig utbildningsministern till det?

Vi anser att införandet av fasta bokpriser är en nödvändig åtgärd.

Till sist: Det är inte en slump att aktionen Rädda boken, rädda biblioteken fått en så stor genomslagskraft. Förhoppningsvis ger den också effekt!

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 1981/82:181 om Skånska Teaterns fortsatta verksamhet, m. m.

Anf. 19 Utbildningsministern JAN-ERIK WIKSTRÖM:

Herr talman! Georg Andersson har frågat mig dels om jag avser att vidta några åtgärder för att ge Skånska Teatern möjligheter att fortsätta sitt arbete, dels om jag är beredd att pröva nya former för stöd i syfte att bättre än hittills kunna stimulera nyskapande verksamhet inom teatern.

Jag vill först erinra om hur det statliga stödet till teaterverksamhet f. n. är uppbyggt.

Riksinstitutionerna Operan och Dramaten är formellt aktiebolag men försörjer sig i princip helt på det statliga bidraget – med undantag för de inkomster som de själva kan skapa genom sina föreställningar. Detsamma gäller för Svenska riksteatern, som är en riksorganisation för lokala teaterföreningar.

Stödet till de regionala teatrarna utgår i form av s. k. grundbelopp, f. n. 116 900 kr., för vilka staten står för 55 %. Antalet grundbelopp uppgår för budgetåret 1981/82 till 1 810 för teater- och dansinstitutionerna. I årets budgetproposition föreslås en förstärkning av det regionala teaterstödet med totalt 22 grundbelopp. Fördelningen av antalet grundbelopp på olika institutioner görs av statens kulturråd.

För att möjliggöra ett stöd åt den icke institutionsbundna teater-, dans- och musikverksamheten finns sedan mitten av 1970-talet det s. k. fria gruppstödet. Stödet fördelas av kulturrådet. En kraftig ökning av anslagen till de fria grupperna har skett under de senaste åren. Stödet har ökat från 5,1 milj. kr. budgetåret 1976/77 till 18,4 milj. kr. för innevarande budgetår. För budgetåret 1982/83 föreslås i budgetpropositionen 1982 och i den särskilda propositionen om vissa musikfrågor m. m. att stödet till de fria grupperna ökas med 4 milj. kr. till 22,4 milj. kr. Av ökningen har i musikpropositionen 1,5 milj. kr. beräknats för de fria musikgrupperna. Fördelningen av bidraget för 1982/83 kommer kulturrådet att besluta om senare i vår.

Som jag i skilda sammanhang givit uttryck för anser jag att bidragsgivningen till de fria grupperna särskilt bör inriktas mot grupper vilkas verksamhet kan bedömas vara av stort konstnärligt eller kulturpolitiskt värde, så att de kan få bättre ekonomiska villkor än nu för sin verksamhet. Detta har i de senaste årens budgetpropositioner angivits som en riktlinje för kulturrådets bidragsfördelning.

Det statliga stödsystemet på teatersidan, som jag nu har berört, representerar den ram inom vilken Skånska Teaterns behov får bedömas.

Systemet har enligt min uppfattning en teknisk utformning som gör det möjligt att på ett från kulturpolitiska utgångspunkter riktigt sätt fördela det statliga stödet. Riksdagen har ju inte heller ifrågasatt detta. De nuvarande formerna för stöd ger alltså i och för sig tillfredsställande möjligheter att stimulera nyskapande verksamhet inom teatern.

Skånska Teatern hör till de fria teatergrupperna och har, tillsammans med Fria proteatern, fått det högsta belopp som kulturrådet beviljat till enskilda grupper under innevarande budgetår. Det statliga bidraget till Skånska Teatern uppgår innevarande budgetår till 700 000 kr.

Jag delar den allmänna uppfattningen att Skånska Teatern har gjort en stor insats och också framgent har en viktig uppgift i det svenska teaterlivet.

En ökad koncentration av bidragen till kvalitativt högtstående grupper, som jag har förordat, torde också kunna leda till ökade insatser för Skånska Teatern och motsvarande teatergrupper. Om riksdagen bifaller de förslag som regeringen har lagt fram i budgetpropositionen och musikpropositionen ökar givetvis möjligheterna att bidra till Skånska Teaterns verksamhet. Det är emellertid inte rimligt att räkna med att teatern skall kunna tillföras belopp av den storleksordning som teatern har aktualiserat i sin ansökan till statens kulturråd. Ett tillgodoseende av anspråk i storleksordningen 10 milj. kr. skulle givetvis ge helt oacceptabla konsekvenser när det gäller möjligheterna att ge stöd åt andra fria grupper. Det skulle också innebära att staten tog på sig ett praktiskt taget totalt finansieringsansvar för en ny teater, vilket skulle strida mot de riktlinjer som togs år 1974 för stödet på bl. a. detta område, nämligen att en viss balans skulle råda i förhållandet mellan insatserna från kommunerna och staten. Det skulle också strida mot de riktlinjer om nya statliga ekonomiska åtaganden som riksdagen på regeringens förslag godtagit.

Det regionala stödet, som också är beroende av kommunal medverkan, kan inte på kort sikt bli aktuellt för Skånska Teatern. Ett inordnande i stödet är inte heller enligt teaterns egen uppfattning förenligt med teaterns målsättning.

Vid det samtal jag haft med en ledande representant för teatern har jag uppmanat honom att snarast ta upp frågan om teaterns bidrag för budgetåret 1982/83 med företrädare för statens kulturråd, kommunen och landstingskommunen. Med de uttalanden som jag tidigare har gjort om inriktningen av bidragsgivningen och de ytterligare medel som regeringen har föreslagit skall tillföras de fria grupperna bör det vara möjligt för statens kulturråd att tillsammans med kommun och landsting medverka till en lösning av de ekonomiska problemen för Skånska Teatern.

Anf. 20 MAJA BÄCKSTRÖM (s):

Herr talman! Georg Andersson har frågat utbildningsministern om han ämnar vidta några åtgärder för att ge Skånska Teatern möjlighet att fortsätta sitt arbete samt om det kan förväntas nya former för stöd i syfte att bättre än hittills kunna stimulera nyskapande verksamhet inom teatern.

Eftersom Georg Andersson är förhindrad att närvara i kammaren i dag,

Måndagen den
17 maj 1982

Om Skånska Teaterns fortsatta verksamhet, m. m.

ber jag att få tacka statsrådet för svaret.

Tråkigt nog får det konstateras att svaret är negativt för Skånska Teaterns vidkommande. Svaret innehåller en fullödig teknisk beskrivning av stödsystemet, och det är ju gott och väl. Men jag upplever det som en stor statiskhet i tänkandet när statsrådet säger att de nuvarande formerna för stöd ger tillfredsställande möjligheter att stimulera nyskapande verksamhet inom teatern.

Låt mig säga att beskedet om Skånska Teaterns nedläggning den 3 maj i år kändes oerhört tragiskt, inte bara för oss skåningar utan för alla som värnar om svenskt kulturliv och inser vikten av förnyelse av svenskt teaterliv. Skånska Teatern har förmått etablera kontakt med stora grupper i vårt samhälle som annars inte har tagit del av något teaterutbud. Skådespelarna har regelbundet uppsökt de stora arbetsplatserna för att sprida intresse för sin del av teaterverksamheten. Teatern har också arbetat med ombud på arbetsplatserna. Dessa ombud har utgjort referensgrupp och varit med i ett tidigt skede av repetitionerna.

När man lade ner sin verksamhet skedde det i en period av stor aktivitet och mitt i en spännande kreativ och uppskattad nyskaparperiod. Man hade god besöksfrekvens. Det kan snart konstateras att det är pengar – inte idéer och skaparkraft eller vilja till hårt arbete – som saknas.

Tanken på att om räddningen inte finns för Skånska Teatern kastas ett fyrtiotal mycket kvalificerade teaterarbetare ut i arbetslöshet och dess publik blir en värdefull kontakt fattigare, den tanken pågår och känns mycket stötande.

Vid Skånska Teatern har skapats en kollektiv teater som har väckt förundran och beundran. Man har i en mångfasetterad repertoar, som spänner över åtskilliga epoker och genrer, återgett teatern dess viktiga roll som spegling av samtiden och den nutida människans situation utan att förfalla till vare sig förenklingar, förgrovnings eller billig propaganda.

Kritikernas omdöme om teaterns prestationer har varit mycket positivt.

Teatern har genom sin öppenhet och sin konsekvent utåtriktade verksamhet väckt teaterintresse, vilket måste anses vara av stort värde för framtiden. Här skall också engagemanget för barn och ungdom vägas in. Amatörgruppen Harlekin, som har haft ett nära samarbete med Skånska Teatern, får tjäna som exempel på den utvecklingsmöjlighet som kan finnas i samverkan mellan teater och amatörer.

Statsrådet konstaterar i svaret att Skånska Teatern även framgent har en viktig uppgift i det svenska teaterlivet men pekar inte ut någon möjlighet via medelstillsättning. Det verkar snarare som om statsrådet fritar sig från allt fortsatt ansvar. Är det så? Det är inte möjligt att ge Skånska Teatern tillräckligt ekonomiskt stöd inom nuvarande anslagsram. Om inte anslagen utökas blir resultatet enbart att andra fria grupper får lägga ned. Den nominella ökningen av fria gruppstödet på ca 2,5 milj. kr. är ju inte stort mer än inflationsskyddet.

Statsrådet påstår i svaret att Skånska Teatern inte kan inordnas i det

regionala stödet. Det skulle vara av värde att få det påståendet litet mer utvecklat.

Vad vi vet nu är att Skånska Teatern är i akut kris. Enligt uppgift intog statsrådet en mycket positiv hållning inför den uppvaktning som Skånska Teatern gjorde nyligen. Av den hållningen kan jag inte finna något i svaret. Därför är en av mina frågor: Är statsrådet beredd att engagera sig för att finna någon omedelbar lösning?

Det kan vara av värde att påtala att om inte socialdemokraterna i skatteutskottet hade engagerat sig för en nödlösning av frågan om kassettskatt var de borgerliga i kulturutskottet beredda att fälla regeringens förslag om ökade anslag till fria grupper. Nämnas bör även att det förslag som lades av socialdemokraterna om ökat anslag på 2.5 milj. kr. har avisats i kulturutskottet. Om de borgerliga hade röstat för det socialdemokratiska förslaget hade de fria grupperna, bl. a. Skånska Teatern, fått ett välbehövligt ekonomiskt stöd.

Således vill jag säga: Rulla inte över bollen till kulturrådet med oförändrat anslag! Bifall våra förslag i riksdagen, så finns det mer pengar till fria grupper och därmed också till Skånska Teatern!

Anf. 21 EVA HJELMSTRÖM (vpk):

Herr talman! Skånska Teaterns ekonomiska kris är inte något undantag. Den är i stället ett uttryck för den borgerliga regeringens brist på kulturpolitik.

Vi vet att de s.k. fria grupperna genom åren har stått för en stor del av förnyelsen inom teater, dans och musik och har bidragit till att tillgodose inte bara eftersatta gruppers behov utan också en stor del av barn- och ungdomsteatern. De har också varit föregångare i vad gäller en spridning av teatern geografiskt. Pistolteaterns *En kvinna*, Tidningsteaterns *Fram för lilla Märta* och Skånska Teaterns helt unika föreställningar, såsom *Maria från Borstahuset* och nu senast *Värnlunduppsättningen*, är bara några exempel på bra föreställningar som har gjorts av de fria grupperna under de senaste åren.

De fria gruppernas föreställningar har genomförts under ett oerhört hårt slit från de medverkandes sida – ett arbete som har underbetalats och som ännu underbetalas.

Den kalkyl som Skånska Teatern redovisat kan förefalla absurd. Det är den emellertid inte, om man betänker vad teater i själva verket kostar och måste få kosta. Vad kalkylen i stället visar på är den absurda bidragsgivningen när det gäller de fria grupperna.

Jan-Erik Wikström har ju tidigare berömt sig av att värna om dessa grupper. Det må vara sant – i förhållande till vad som gällde under tidigare socialdemokratiska regeringar. Men samtidigt har det skett en urholkning av stödet. Om man gör en liten historisk tillbakablick, finner man att det är ett faktum att utbildningsministern krävde en översyn av stödet till grupperna. Den översynen gjordes av kulturrådet. Man hänvisade sedan till att kulturrådets förslag skulle remissbehandlas. När så kulturrådets förslag

Nr 150

Måndagen den
17 maj 1982

Om Skånska Teaterns fortsatta verksamhet, m. m.

remissbehandlats och alla ställt sig positiva till förslaget, hamnade detsamma i papperskorgen.

För att undvika kritik för den njudda anslagstilldelningen underströks i stället att en prioritering måste ske till förmån för grupper vilkas verksamhet kan bedömas vara av stort konstnärligt och kulturpolitiskt värde. Jan-Erik Wikström återkommer i sitt interpellationssvar till detta. Jag anser att det behövs ett förtydligande.

Vi från vpk intar den bestämda ståndpunkten att det är just bredden i stödet som på sikt skapar förutsättningar för en utveckling av den typ av konstnärliga och kulturpolitiska värden som utbildningsministern efterlyser. Man kan inte främja experimentell verksamhet, om man enbart satsar på de grupper som för tillfället har stora konstnärliga framgångar.

Det innebär – i likhet med vad kulturrådet föreslog – att det krävs en total ökning, inte omprioriteringar. Vi tycker att man skall garantera de fria grupperna 55 % av lönekostnaderna. Det är ett minimikrav för att garantera stabiliteten och möjliggöra utvecklingen av en bra teater. Därutöver anser vi att man inom teatern, liksom inom kulturlivet i övrigt, måste låta tusen blommor blomma för att därmed ge möjlighet till förnyelse och risktagande.

För att återgå till just Skånska Teatern så är det – som Maja Bäckström tidigare framhållit – en skandal att gruppen tvingats avbryta sin verksamhet, inte bara kulturpolitiskt utan också med tanke på Landskrona kommun. Det är att notera att först berövar regeringen kommunen jobben genom sin ekonomiska politik. Nu berövas människorna också sin kultur.

Utbildningsministern säger i sitt svar att Skånska Teatern gjort ovärderliga insatser, och det är helt korrekt. Men han har ingenting positivt att bidra med annat än en uppmaning till teatern att ta kontakt med statens kulturråd, kommunen och landstingskommunen. Jan-Erik Wikström uttrycker samtidigt förhoppningen att det här skall bli räddningen för Skånska Teatern.

Jag frågar mig: Vad innebär detta konkret? Kommer mer pengar att tillföras de fria grupperna, eller innebär detta direktiv till kulturrådet att skära ner på stödet till andra grupper? Har inte Sverige råd att satsa både på Skånska Teaterns unika verksamhet och samtidigt på andra fria gruppers fortsatta existens? Det vore en tragik, herr talman, om så inte är möjligt. Kulturen är nödvändig, inte minst i kristider. Jag anser att kulturministern i handling måste visa var han står i valet mellan Motorsågsmassakern och en levande kultur.

Jag vill till sist ställa ytterligare några frågor. Först återkommer jag till frågan: Vad menar utbildningsministern med sina slutord och sitt tal om hårdare prioritering? Menar utbildningsministern att det i samband med kulturrådets nuvarande anslagstilldelning förekommit anslagsgivning som inneburit att man inte satsat på god teater? Vilka teatrar skulle det i så fall vara? Eller menar utbildningsministern att det satsas för mycket på och spelas för mycket barnteater, som ju utgör en stor del av de fria gruppernas repertoar?

Slutligen: På vilket sätt är utbildningsministern beredd att garantera

Skånska Teaterns fortsatta existens genom snabba och konkreta åtgärder, och i så fall var?

Nr 150

Måndagen den
17 maj 1982

Anf. 22 Utbildningsministern JAN-ERIK WIKSTRÖM:

Herr talman! Med anledning av Maja Bäckströms inlägg vill jag säga att Skånska Teatern inför det kommande budgetåret har lämnat in två ansökningar om statligt bidrag till statens kulturråd. En ansökan gäller 2,2 milj. kr., en gäller 10 milj. kr.

Vid den uppvaktning som jag nämnde i mitt svar sade Peter Oskarsson att personalen vid teatern borde uppgå till 40 personer. I teaterns ansökan om 10 miljoner beräknas personalens antal till 71. Vid en beräkning av kostnaden för 40 resp. 71 personer, omräknat till grundbeloppsberäkningar som gäller för de regionala teatrarna, skulle den statliga kostnaden genom de två alternativen bli ca 2,6 resp. 4,6 milj. kr.

Enligt uppgift har kulturrådet för budgetåret 1982/83 fått in ansökningar från 99 teatergrupper. I år har 48 teatergrupper fått statligt bidrag. Dessa 48 grupper har för 1982/83 sökt sammanlagt 40 milj. kr. Därutöver är det alltså ytterligare 51 grupper som har sökt om bidrag. Kulturrådet kommer att kunna fördela ca 11 milj. kr. till teatergrupper, exkl. de medel som kan förväntas tillkomma genom kassettskatten.

Som har framgått av ett pressmeddelande under de senaste dagarna har statens kulturråd, självfallet efter kontakt med mig, haft förhandlingar med berörda parter. Kulturrådet, landstinget i Malmöhus län och Landskrona kommun är beredda att medverka till en lösning som ger Skånska Teatern arbetsro och möjlighet till utvecklande teaterarbete inom rimliga ramar under de närmaste åren. Man säger i kommunikén att 10 miljoner i statsbidrag kan man inte ta fram, men samhällsbidragen kan väsentligt ökas. Sedan fortsätter kommunikén: Det förutsätter dock att vi får reda på om Skånska Teatern vill ha en lösning på en förhandlingsbar nivå och att de konstnärliga krafter som nu gett gruppen dess ställning i svenskt teaterliv också under avtalsperioden finns kvar i det konstnärliga arbetet i Landskrona. Vidare bör i förhandlingsuppgårelsen finnas ett ansvarstagande från Skånska Teatern för en del av det regionala teaterutbudet i Skåne.

Det här säger kulturrådets ordförande Anders Clason efter samtal med landstingsrådet Sylve Öfström och Landskronas kulturchef Margaretha Ahlin. Anders Clasons kommuniké slutar:

”Kulturrådet kommer att initiera förhandlingar så snart Skånska Teatern deklarerat att man vill fortsätta sitt arbete och är beredd att medverka till en lösning.”

Under de senaste dagarna har det ryktats om att man från Skånska Teaterns sida också förhandlar med en annan kommun om att flytta dit. Jag förmodar att det bl. a. är detta som kulturrådet syftar på.

Självfallet avser jag inte att införa något slags ministerstyre och lägga mig i de uppdrag som statens kulturråd har. Men kulturrådet har, som jag antydde i mitt svar, möjlighet att ge ökade bidrag, men det förutsätter också att Skånska Teatern är beredd att i en förhandlingsuppgårelse dels binda sig för

Om Skånska Teaterns fortsatta verksamhet, m. m.

den period det gäller, dels anpassa sina resurser till de medel som står till förfogande. Det har alltså inte observerats i pressen att det faktiskt föreligger två anslagsansökningar. Den ena har fått stor publicitet – det var väl avsikten. Den andra tycks vara den som man i realiteten startar förhandlingar om.

Anf. 23 EVA HJELMSTRÖM (vpk):

Herr talman! Jan-Erik Wikström hänvisar till att 99 grupper har sökt stöd. Av dem kan litet mer än hälften möjligen påräkna ett stöd. Grupperna har krävt 40 milj. kr., och kulturrådet har 11 miljoner att fördela, plus det lilla som kan komma från kassettskatten.

Jag tycker att de här siffrorna visar på det absurda i situationen för de fria grupperna. De står för 30 % av teaterutbudet i landet och får inte ens tiondelen av sina utgifter täckta genom det statliga bidraget.

Sedan hänvisar Jan-Erik Wikström till att kulturrådet har möjlighet att ge ökade bidrag till Skånska Teatern. Det är naturligtvis bra om Skånska Teatern får överleva – det är vår förhoppning. Men Jan-Erik Wikström svarade inte på min fråga vad som kommer att ske med de fria teatergrupperna i övrigt.

Anf. 24 MAJA BÄCKSTRÖM (s):

Herr talman! Det som är mycket anmärkningsvärt är att de fria gruppernas insatser har fått ske mot bakgrund av ett starkt personligt engagemang. Om regeringen inte avser att öka anslagen framöver, vilket jag fortfarande inte har fått klart för mig, så undrar jag verkligen hur det skall gå. Man kan alltså inte för framtiden tänka sig att medlemmarna i en teater skall svara för betydande ekonomiska satsningar för att få lov att utföra sitt arbete.

Jag skall i och för sig inte förlänga denna debatt, men jag skulle ändå till sist vilja ställa frågan: Tycker statsrådet att vi någonsin har behövt en sådan här teater mer än vi gör i dag? Jag kan i sanning instämma med Walter Dickson, när han säger så här:

”Vi får inte göra som vikingagubben Grimulf på Grimtuna (nuvarande Grimeton vid Varberg). När hans pojkar kom hem med franska idéer från Sorbonne grenslade han sin hingst och sprängde ut över Vala Klitt till dödsriket i havsdjupets Odens sal.

Kalla handen mot Svenska Teatern 1982 kommer att i framtidens historieperspektiv kunna skrivas ihop med denna barbariska ovetenhet i folksägnet om Grimulf. Detta får inte ske!”

Det finns all anledning för utbildningsministern att gå hem till kammaren och verkligen tänka igenom om det inte finns någonting att göra utöver det som redan är tänkt att göras.

Anf. 25 Utbildningsministern JAN-ERIK WIKSTRÖM:

Herr talman! Jag behöver inte gå hem till kammaren – jag befinner mig i kammaren och har väl tänkt igenom den här frågan.

Att enskilda författare och andra som vill bilda opinion i frågan inte känner till hur statens bidrag fördelas kan jag förstå. Men riksdagsledamöter bör

hålla sig för goda för att uppmana mig att sätta mig över det system som en enig riksdag har fattat beslut om när det gäller själva anslagsfördelningen. Självfallet vet jag mer än jag kan säga här i dag om de förhandlingar som pågår och de belopp som kan komma att ställas till förfogande. Men jag får finna mig i att statens kulturråd får ta åt sig äran av att hitta en lösning i förhandlingarna med Skånska Teatern.

Politik är inte bara att falla undan för tillfälliga opinionsyttringar. Det är också att respektera det system som vi har. Eva Hjelmström berörde i viss mån detta, när hon sade: Vad händer med de övriga fria grupperna? Det är väldigt lätt att rusa åstad, som jag såg att LO:s kulturombudsman hade gjort. Han sade: Låt oss nu ge alla pengar till Skånska Teatern!

Den som har följt debatten de senaste dagarna har sett att företrädare för de andra fria grupperna påpekar att också de tycker sig utföra ett värdefullt arbete. Jag tror därför att det är önskvärt att man har ett organ som har överblick över anslagssituationen och anslagsmöjligheterna – och det har kulturrådet.

Med de ökade resurserna tror jag att man skall kunna hjälpa Skånska Teatern, men det förutsätter också att Skånska Teatern själv är beredd att fullfölja dessa förhandlingar, stanna kvar i Landskrona, ta på sig ett större regionalt ansvar och fullgöra sina insatser under den period det nu gäller. Om det är riktigt, som ryktet säger, att teatern samtidigt överväger att till vissa delar flytta till en annan kommun måste det först klarläggas innan kulturrådet kan ta ställning. Sedan kan vi alla hoppas att vi i framtiden skall kunna ge avsevärt större bidrag.

Jag vill dock påminna om att de fria grupperna har startat på eget initiativ. Det är ju deras styrka, och det finns all anledning att uttala sin respekt och sin tacksamhet för det. Men staten har aldrig åtagit sig något fullständigt finansieringsansvar. Vi har nu femdubblat anslagen till de fria grupperna under de år jag har varit utbildningsminister. Jag hoppas att vi skall kunna fortsätta med detta. Men riksdagen har aldrig bundit sig för att staten skall ta ett fullständigt ekonomiskt ansvar för de fria grupperna, på det sätt som vi gör för de statliga scenerna.

Anf. 26 MAJA BÄCKSTRÖM (s):

Herr talman! Jag vill bara poängtera – efter den lilla näsknäpp jag fick av statsrådet – att jag på intet sätt har negligerat vikten av att även de andra fria grupperna får existera. Jag sade också att man inte skulle kasta tillbaka bollen till kulturrådet utan att se till att de fria grupperna får ytterligare anslag.

Jag vidhåller fortfarande min mycket bestämda mening att statsrådet med alla till buds stående medel bör förutsättningslöst medverka till att det ges möjlighet till prövning av olika lösningar för att man skall kunna skapa förutsättningar för en fortsatt verksamhet vid Skånska Teatern i Landskrona. Det är enligt min uppfattning fel att stelbent hänvisa till rådande bidragssystem. Om systemet behöver ändras för att vi skall kunna uppnå våra kulturpolitiska mål, så låt oss verka för det!

Måndagen den
17 maj 1982

*Om avbetalnings-
tiden vid bilköp*

Anf. 27 EVA HJELMSTRÖM (vpk):

Herr talman! Staten har femdubblat stödet sedan den socialdemokratiska regeringens tid, säger Jan-Erik Wikström. Det är helt riktigt, men samtidigt är det uppenbart dels att vi har haft en inflation, dels att det faktiskt har skett en förnyelse inom det här området. Dessutom tillkommer det faktum att dessa grupper länge har arbetat under ekonomiska förhållanden som ligger långt under vad en vanlig lönarbetare skulle kräva. Kulturrådet föreslog ju därför ett höjt och annorlunda utformat anslagssystem, som skulle innebära att ytterligare ett antal miljoner tillfördes de fria grupperna, men jag tvingas tyvärr konstatera att detta har stoppats undan under hänvisning till den ekonomiska krisen. Samtidigt kommer det nu att flyta in pengar via kassettskatten. Jag skulle i det sammanhanget vilja uppmana också Maja Bäckström att stödja det förslag vi har lagt fram, som innebär att hela kassettskatten skall gå till kulturområdet. Vi anser detta vara nödvändigt i nuvarande läge.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 1981/82:174 om avbetalningstiden vid bilköp

Anf. 28 Ekonomi- och budgetministern ROLF WIRTÉN:

Herr talman! Rolf Dahlberg har frågat mig om det i dag finns något skäl till att bilbranschen skall drabbas av den hårda begränsningen vad gäller avbetalningstiden vid köp av bilar och om jag är beredd att förlänga amorteringstiden.

Rolf Dahlberg uppger att den nu gällande begränsningen av avbetalningstiden till 18 månader har slagit hårt mot bilhandeln och tvingat över bilköpare till andra och dyrare kreditformer. Denna bild är inte helt rättvisande.

Nybilsförsäljningen har de senaste sex månaderna legat drygt 10 % över siffrorna för motsvarande period för ett år sedan. Färsk statistik över hushållens planer på bilköp visar att ökningen kan komma att fortsätta.

Räntesatsen vid avbetalningsaffärer blir, räknat som effektiv ränta, högre än vid flertalet andra kreditaffärer. Jag har dock erfaren att flera länsavdelningar inom Motorbranschens riksförbund (MRF) tagit initiativ till att sänka räntesatserna. En lägre effektiv ränta kommer att påverka försäljningen positivt.

Jag har vid ett flertal tillfällen understrukit att Sverige för att lösa sina balansproblem måste öka exporten och investeringarna samtidigt som utrymmet för inhemsk konsumtionsökning är mycket begränsat. Bl. a. som en följd av den i höstas vidtagna delvalveringen har de svenska biltillverkarnas konkurrenskraft förbättrats. Volvo och SAAB har ökat sina marknadsdelar i t. ex. Förenta staterna. Detta är givetvis positivt för svensk ekonomi. Det är också en gammal erfarenhet att när den inhemska marknaden utvecklas relativt återhållsamt, får företagen anledning att intensifiera sina

exportansträngningar.

Jag är samtidigt medveten om att en hemmamarknad av någorlunda stor omfattning ofta är en förutsättning för framgångar på exportmarknaden. Den svenska bilmärknaden är också tämligen omfattande. Sverige hör till de länder som har den största biltätheten i världen. Med hänsyn till att försäljningen nu dessutom är ökande synes några generella lättnader ej påkallade.

När min företrädare som ekonomiminister, Gösta Bohman, för drygt ett år sedan besvarade en liknande interpellation, förklarade han sig inte beredd att förorda en förlängning av avbetalningstiden. I svaret nämnde han att branschorganisationen avvisat förslag om att – på samma sätt som före 1980 – genom ett särskilt avtal medverka vid övervakningen av avbetalningshandeln. Träffades ett sådant avtal skulle kommerskollegiums kontroll koncentreras till mindre nogräknade företag utanför organisationen. En förlängning av avbetalningstiden vid köp av begagnade personbilar skulle då kunna komma i fråga. Jag är öppen för nya diskussioner med branschen i denna fråga. Jag vill i sammanhanget erinra om att avbetalningstiden för bilar aldrig varit längre än 24 månader under de år regleringen gällt.

Mitt svar på Rolf Dahlbergs frågor blir således att det av hänsyn till bytesbalansen fortfarande finns skäl för en begränsning av avbetalningstiden vid köp av bilar och att det f. n. saknas förutsättningar för att jag skall kunna förorda en förlängning av gällande avbetalningstider.

Anf. 29 ROLF DAHLBERG (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka ekonomiministern för svaret på min interpellation.

Bakgrunden till interpellationen är den debatt som har förts ganska länge om de korta avbetalningstiderna vid bilköp. Denna debatt har förvisso inte bara förekommit inom bilbranschen och bilorganisationernas olika organ utan även i dagspressen och man och man emellan ute i landet.

Den fråga som man ställer sig är: Varför skall bilhandeln och bilköparen drabbas hårdare än de som säljer och köper andra kapitalvaror, såsom båtar, husvagnar, video- och stereoapparater? Köparna av dessa varor erhåller ofta två à tre gånger så lång avbetalningstid som bilköparens 18 månader. Ibland kan man inte undgå misstanken att det är en allmänt negativ inställning till bilismen som ligger bakom de här restriktionerna. Man skall då komma ihåg att bilen är vårt viktigaste kommunikationsmedel. De flesta använder bilen för att utföra nödvändiga och nyttiga transporter. Att man försvårar för människorna att genomföra ett bilköp är därför oförklarligt för mig.

Bilismen sysselsätter 380 000 människor i vårt land. Över 10 % av vår export utgörs av bilar och bildelar. Exporten förutsätter att vi har en stor och fungerande hemmamarknad, vilket ju också ekonomiministern har vidimerat i sitt svar. Detta talar för att man borde lätta på kreditrestriktionerna vid bilköp.

Ekonomiministern säger att försäljningen av bilar nu ökar och att några generella lättnader därför inte är direkt påkallade f. n. Jag tycker att det är ett

felaktigt sätt att se på frågan. Man måste nämligen se på hur finansieringen av bilköpet sker i dag. Många lånar naturligtvis i bank, eftersom det har blivit ganska lätt att få lån i våra banker. Andra måste dock gå till den grå kreditmarknaden och mot högre ränta låna upp pengar som behövs för köpet. Men ett allvarigare problem har kommit in i bilden, och det är att många känner sig tvingade att gå över till leasingsystemet, där det inte krävs någon kontantinsats över huvud taget. Man kan hämta bilen utan att lämna en krona. Däremot blir månadskostnaderna mycket höga, och resultatet i slutänden blir synnerligt dyrt för kunden. Resultatet av att man förkortat amorteringstiderna blir alltså att många övergår till sådana här icke önskvärda nya finansieringssätt.

Ekonomiministern anger i sitt svar att begränsningen av amorteringstiderna skall ses mot bakgrunden av att utrymmet för inhemsk konsumtionsökning är begränsat och att vi bör förbättra bytesbalansen. Jag håller med om det, men har vi uppnått den önskade effekten? Det kan man fråga sig med tanke på att bilköparna söker sig till andra former för finansieringen av bilköpet

Jag vill därför till ekonomiministern ställa en kompletterande fråga, som jag hoppas få svar på: Har vi uppnått vad vi avsåg med begränsningen av avbetalningstiderna?

Min andra fråga lyder: Varför har man olika syn på finansieringen av kapitalvaror, beroende på vad det är för typ av vara? Vad är det för skillnad mellan att köpa en båt för 75 000 kr. och att köpa en bil för 75 000 kr., med hänsyn till de motiv för en begränsning av avbetalningstiderna vid bilköp som ekonomiministern har angivit i sitt svar?

Anf. 30 Ekonomi- och budgetministern ROLF WIRTÉN:

Herr talman! Den fråga som Rolf Dahlberg och jag nu diskuterar var uppe till diskussion här i kammaren för något år sedan, något som framgick av mitt svar. Det är i stort sett samma argument som luftas i dag och då. Jag har haft samtal vid några tillfällen med bilbranschens företrädare, och jag har då mött ungefär samma frågeställning.

Det är väl ändå klart att den utveckling vi på senare tid haft när det gäller bilhandeln har varit positiv. Jag tror att Rolf Dahlberg helt håller med mig om det. Han ifrågasätter dock om man inte bör ytterligare överväga om finansieringen sker på bästa möjliga sätt. Jag kan hålla med om att det finns åtskilligt att hålla efter när det gäller den svarta marknaden – bilhandel i buskarna, som det ibland brukar sägas. Jag tror att vi har ett gemensamt intresse av att få detta belyst och att försöka hålla tillbaka all sådan handel. Jag har ingen annan uppfattning på den punkten.

Jag tycker att de frågor Rolf Dahlberg har ställt är besvarade i interpellationssvaret. Mot bakgrund av den försäljningsstatistik som jag redovisat kan det för dagen – även om man drar in finansieringsdelen – inte vara motiverat att göra någon lättnad.

Jag vill ändå påminna Rolf Dahlberg om att det är under utredning hur man skall ha regleringen av bilhandeln och all annan kapitalvaruhandel. Den

kreditpolitiska utredningen har ju uppgiften att undersöka möjligheterna att inlemma också bilkreditförordningen i den reguljära kreditpolitiska lagstiftningen. Så länge det arbetet pågår får vi väl avvakta.

Jag har också i svaret sagt att om bilbranschen liksom tidigare är med på att frivilligt, dvs. på avtalsvägen, vara med och hjälpa till med kontrollen, så finns det möjligheter att återkomma till diskussioner i dessa frågor.

Med det, herr talman, tror jag att jag har besvarat Rolf Dahlbergs frågor.

Anf. 31 ROLF DAHLBERG (m):

Herr talman! Den springande punkten i min frågeställning är: Vad är det som gör att man behandlar olika branscher olika? Den frågan har Rolf Wirtén inte svarat på. Varför skall bilbranschen drabbas av hårdare restriktioner än de branscher som säljer båtar eller husvagnar? I alla dessa fall rör det sig om stora köp – det är dyrbara kapitalvaror som skall finansieras. Jag kan fortfarande inte förstå varför man ensidigt har riktat sig till bilbranschen i det här avseendet.

När det sedan gäller mer generellt hur mycket som statsmakterna skall gå in och reglera, så borde egentligen Rolf Wirtén och jag vara överens, med den liberala syn vi har på hur en marknad bör fungera och skall hanteras av det allmänna. Jag förmodar att både Rolf Wirtén och jag har den uppfattningen att staten skall i minsta möjliga mån lägga sig i hur marknaden finansierar sin handel.

Eftersom man nu så ensidigt vänder sig till bilbranschen är detta, tycker jag, ett bekymmer. Jag kan mycket väl hålla med Rolf Wirtén om att jag hade samma uppfattning för ett år sedan, när min partiledare var ekonomiminister. Jag tyckte även då att det var fel att den här begränsningen fanns kvar just för bilköpen. Det är alltså ingen nypåkommen ändring i mitt sinnelag som kommit till stånd i samband med den här interpellationen.

Jag skulle vara mycket tacksam om Rolf Wirtén kunde nämna något skäl till att just bilbranschen ensidigt skall drabbas.

Anf. 32 Ekonomi- och budgetministern ROLF WIRTÉN:

Herr talman! På den fråga som Rolf Dahlberg reser vill jag svara: Det handlar delvis om en historisk bakgrund som är välbekant. Vi har haft en reglering på bilområdet sedan många år tillbaka. Det har sin förklaring i att bilköpen utgör en mycket väsentlig del av hushållens köp. Bilköpen svarar för en betydande andel av den totala konsumtionen, 4–5 % av hushållens konsumtion. Därmed säger det sig självt att det finns speciella skäl att se på hur bilhandeln utvecklas. Därtill kommer naturligtvis de bytesbalansproblemen som vi varit inne på förut.

Sammantaget har man under ett stort antal år bedömt det vara nödvändigt med en reglering. Men jag har också sagt att det finns skäl att se på hela regleringsområdet, och det är därför en utredning håller på att arbeta med

Måndagen den
17 maj 1982

*Om avbetalnings-
tiden vid bilköp*

detta. I den delen har jag samma principiella grundinställning som Rolf Dahlberg har angivit.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Föredrogs och hänvisades
Motion
1981/82:2561 till trafikutskottet

9 § Föredrogs men bordlades åter
Finansutskottets betänkanden 1981/82:33–36
Skatteutskottets betänkanden 1981/82:59 och 61
Justitieutskottets betänkanden 1981/82:50, 52, 53 och 55–59
Lagutskottets betänkande 1981/82:39
Socialutskottets betänkanden 1981/82:43 och 47
Utbildningsutskottets betänkanden 1981/82:26–29
Trafikutskottets betänkande 1981/82:33
Jordbruksutskottets betänkanden 1981/82:32, 35 och 39
Näringsutskottets betänkande 1981/82:41
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1981/82:15
Civilutskottets betänkanden 1981/82:33, 36 och 37

10 § Anf. 33 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag får meddela att på morgondagens föredragningslista uppförs de två gånger bordlagda ärendena i följande ordning:

justitieutskottets betänkande 50
finansutskottets betänkanden 34 och 33
utbildningsutskottets betänkande 28
näringsutskottets betänkande 41
arbetsmarknadsutskottets betänkande 15
civilutskottets betänkande 37
finansutskottets betänkanden 35 och 36
justitieutskottets betänkande 52
jordbruksutskottets betänkanden 35 och 32
skatteutskottets betänkanden 61 och 59
justitieutskottets betänkanden 53, 55 och 57–59
lagutskottets betänkande 39
socialutskottets betänkande 47
utbildningsutskottets betänkanden 26 och 27
trafikutskottets betänkande 33
jordbruksutskottets betänkande 39
civilutskottets betänkanden 33 och 36
socialutskottets betänkande 43
utbildningsutskottets betänkande 29
justitieutskottets betänkande 56

11 § Anmäldes och bordlades

Motionerna

1981/82:2562 av *Arne Andersson* i Ljung *m. fl.*

1981/82:2563 av *Lars Werner m. fl.*

Reglering av priserna på jordbruksprodukter, m. m. (prop. 1981/82:209)

1981/82:2564 av *Rolf Clarkson m. fl.*

1981/82:2565 av *Sten Svensson* och *Göthe Knutson*

1981/82:2566 av *Lars Werner m. fl.*

1981/82:2567 av *Bertil Zachrisson m. fl.*

Vissa sjöfartsfrågor (prop. 1981/82:217)

12 § Anmäldes och bordlades

Kulturutskottets betänkande

1981/82:27 Nordiskt kultursamarbete m. m. (prop. 1981/82:200)

Näringsutskottets betänkanden

1981/82:33 Vissa anslag inom industridepartementets område (prop. 1981/82:100)

1981/82:34 Näringspolitiken

1981/82:36 Garantier för nordiska projektinvesteringsslån (prop. 1981/82:176)

13 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framstälts

den 14 maj

1981/82:407 av *Lars Svensson* (s) till jordbruksministern om åtgärder mot vattenföroreningarna i Laholmsbukten:

Vattenföroreningarna i Laholmsbukten fortsätter och innebär att problem för bukten kvarstår. Havsbotten är fortfarande under långa perioder helt död. Om inte åtgärder snabbt vidtas, kan konsekvenserna bli allvarliga på lång sikt och drabba såväl yrkesfiskarna som allmänheten, som använder detta område för rekreation och bad.

Jordbruksministern lovade vid svar på frågor om dessa problem i december 1980 att snabbt redovisa resultat av undersökningar som pågår och förslag till åtgärder som kan vidtas. Jordbruksministern meddelade att han noggrant följer utvecklingen. Undersökningar och forskning kring dessa problem går mycket långsamt, och några åtgärder vidtas inte f. n. Såvitt jag kan förstå beror detta på brist på resurser.

Med hänvisning till det anförda vill jag fråga jordbruksministern:

Tänker jordbruksministern ställa ekonomiska och personella resurser till förfogande för att slutföra undersökningarna?

Nr 150

Måndagen den
17 maj 1982

*Meddelande om
frågor*

Har jordbruksministern övervägt åtgärder för att begränsa skadorna i Laholmsbukten?

1981/82:408 av *Lars-Ingvar Sörenson* (s) till utbildningsministern om den yrkesinriktade utbildningen för arbetslösa:

Med stöd av förordningen om yrkesinriktad utbildning inom kommunal vuxenutbildning för arbetslösa, som infördes 1979, anordnas en betydande kursverksamhet av stor betydelse under pågående strukturkris. Under 1981/82 har således 700 heltidsstudieplatser ställts till förfogande genom denna förordning enbart i Göteborg.

Förordningen har förnyats årligen sedan den infördes. Inför läsåret 1980/81 skedde detta dock först den 9 april 1981, och för läsåret 1981/82 har beslut ännu ej fattats, vilket oroar såväl lokala som centrala skolmyndigheter på grund av det stora behov förordningens medelstilldelning fyller. Då det är av synnerlig vikt att förordningen förnyas dels för innevarande läsår, dels för läsåret 1982/83 med anledning av kommunernas behov av planering får jag framställa följande fråga:

Avser utbildningsministern att snarast verkställa besluten om förnyande av förordningen om yrkesinriktad utbildning inom kommunal vuxenutbildning för arbetslösa för de båda berörda läsåren?

14 § Kammaren åtskildes kl. 13.09.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert.